

COOPERACIÓ INTERTERRITORIAL ENTRE ELS GRUPS
LEADER DE LES ILLES BALEARS PER IMPULSAR EL
SECTOR AGROALIMENTARI ECOLÒGIC.

**ANÀLISI DEL SECTOR DE LA
PRODUCCIÓ AGRÀRIA ECOLÒGICA
A L'ILLA DE MALLORCA**

Juliol 2008

Índex

Introducció	4
Metodologia	8
Estudi de produccions de l'agricultura ecològica a l'illa de Mallorca	10
Consum de productes ecològics a les Illes Balears	32
Estudi de diagnòstic de l'Agricultura Ecològica a l'illa de Mallorca	40
Línies directrius per al futur Pla d'Impuls del Sector Agroalimentari Ecològic de l'illa de Mallorca	60
Conclusions	68
Bibliografia	71

Introducció

Segons l'IFOAM (Federació internacional de moviments d'Agricultura Ecològica), l'agricultura ecològica és un sistema de producció que sustenta la salut dels sòls, ecosistemes i persones. Depèn de processos ecològics, la biodiversitat i cicles adaptats a condicions locals, en lloc de en l'ús d'insums amb efectes adversos. L'agricultura ecològica combina tradició, innovació i ciència per beneficiar el medi ambient compartit i potenciar justes relacions i una bona qualitat de vida per tots els implicats.

Les tècniques utilitzades en la producció agrària ecològica són respectuoses amb el medi ambient i amb les persones perquè restringeix l'ús de productes químics de síntesi (hormones, herbicides, adobs químics, plaguicides, etc.). Per tant, els productes agraris ecològics no contenen residus d'aquestes substàncies.

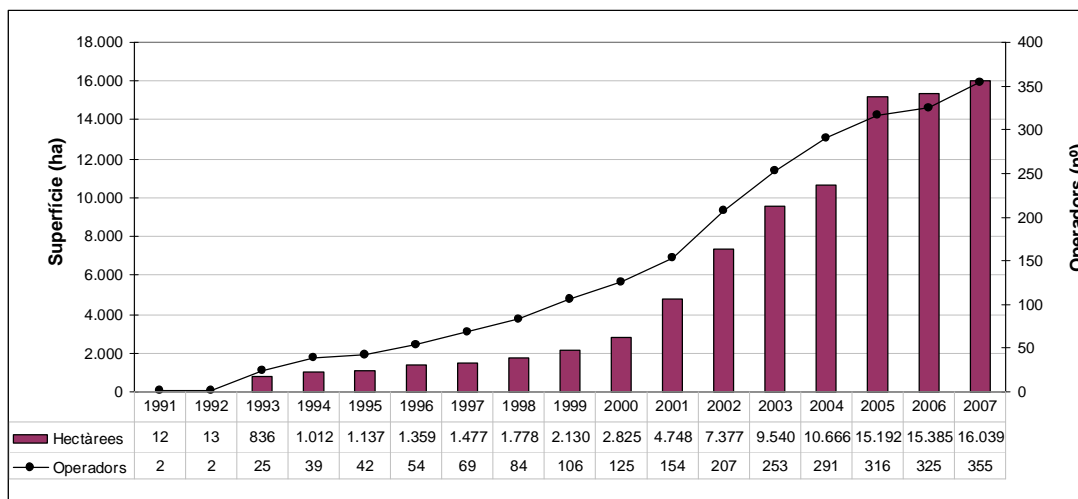
La certificació és necessària per tal de garantir que el sistema de producció ecològic dels aliments arribi al consumidor amb les màximes garanties. Tant el sistema de producció i elaboració com el sistema de control és comú a tots els països d'Europa i està regulat pel Reglament (CEE) 2092/91. A més a més, la Comissió Europea publica cada any una llista amb els organismes autoritzats per realitzar el control i la certificació dels productes ecològics. A les Illes Balears, el Consell Balear de la Producció Agrària Ecològica (CBPAE) és l'organisme únic i públic de control i certificació dels productes agraris i alimentaris ecològics. La seva feina és realitzar controls exhaustius als operadors mitjançant auditories dels sistemes de producció i elaboració, i pren mostres dels productes per ser analitzats. D'aquesta manera es garanteix que aquests productes no han estat contaminats amb pesticides ni transgènics. Tots els productors i empreses elaboradores que volen gaudir de l'aval Agricultura Ecològica a les Illes Balears han de notificar la seva activitat i restar sota el control del CBPAE.

Segons el CBPAE el mes de juliol de 2008 hi havia 518 operadors de les Illes Balears inscrits al registre del CBPAE, dels quals 402 eren productors i 116 elaboradors i la superfície inscrita ha assolit les 21.290 hectàrees.

En el cas de l'illa de Mallorca, a les mateixes dates hi havia 392 inscrits al registre del CBPAE, dels quals 298 eren productors i 94 elaboradors i la superfície inscrita és de 16.794 hectàrees. A la *Figura 1* es pot veure l'evolució dels operadors inscrits a l'illa de Mallorca des de 1991 fins 2007, on s'aprecia que en setze anys el nombre d'operadors i

d'hectàrees inscrites ha augmentat considerablement, tot i que en els darrers tres anys l'augment ha estat molt més modest.

Figura 1: Evolució de la Producció Agrària Ecològica a Mallorca. 1991-2007. Font: CBPAE, 2008.

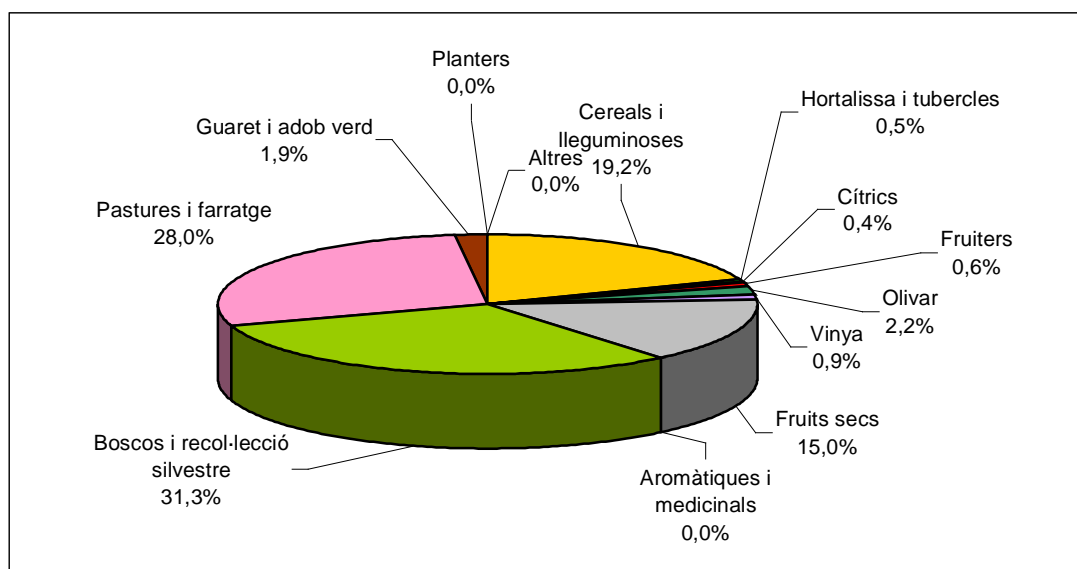

Pel que fa el tipus de cultiu, els cultius amb major representació dins el sector de l'agricultura ecològica a l'illa de Mallorca són boscos i recol·lecció silvestre (31,3%), pastures i farratge (28,0%), cereals i lleguminoses (19,2%) i fruits secs (15,0%). Els cultius d'hortalisses i fruiters continua essent minoritari, tot i l'augment de la seva demanda.

Taula 1: Superfície inscrita al CBPAE. Font: CBPAE, 2008.

Tipus de cultiu	Superfície inscrita CBPAE Illes Balears (ha)	Superfície inscrita CBPAE Mallorca (ha)
Plantes aromàtiques	4,1	3,4
Cultius en hivernacle	8,2	6,7
Cultius llenyosos	0,3	0,0
Fruiters de regadiu	211,7	172,8
Fruiters de secà	2.436,1	2.325,8
Herbacs de regadiu	48,6	34,6
Herbacs de secà	11.532,8	8.481,1
Hortalissa	101,8	59,2
Oliverar	377,8	358,9
Reproducció vegetal	0,5	0,0
Silvicultura	1,5	0,0
Vinya	188,6	163,4
Sense producció	6.368,9	5.359,7
Sense especificar	9,3	9,3
Total	21.290,2	16.974,9

Figura 2: Superfície Agricultura Ecològica a Mallorca (2007) per tipus de cultiu. Font: CBPAE, 2008.

Finalment, pel que fa a la ramaderia, s'observa un predomini de la producció de ramat oví, on la producció principal és la carn. El segon tipus de ramat més nombrós és l'avicultura, seguida del porcí i el vacum.

Taula 2: Caps de ramat inscrits al CBPAE. Font: CBPAE, 2008.

	Vacum		Oví		Caprí		Porcí	Avicultura		Altres	TOTAL
	carn	llet	carn	llet	carn	llet		carn	ous		
Mallorca	445	20	12424	190	338	0	1044	1218	2471	48	18.198
Menorca	456	45	2481	0	140	0	35	0	408	0	3.565
Eivissa	0	0	129	0	5	0	0	0	773	0	907
Balears	901	65	15.034	190	483	0	1.079	1.218	3.652	48	22.670

Metodologia

Per a realitzar l'estudi de diagnòstic del sector ecològic a l'illa de Mallorca s'ha recollit informació al Consell Balear de la Producció Agrària Ecològica (CBPAE) sobre els operadors inscrits de l'illa de Mallorca. A partir d'aquesta s'han identificat els diferents agents que intervenen o poden intervenir en la cadena de producte alimentari i se n'han designat un o varis representants per ser entrevistats.

S'ha realitzat una entrevista oberta a cada un dels representants designats per tal de tenir la seva visió del sector agroecològic. Les entrevistes són d'opinió personal en les quals s'ha demanat a l'entrevistat com veu l'agricultura ecològica a Mallorca, quines coses positives i quins punts febles hi veu, quines dificultats creu que hi ha perquè l'agricultura ecològica s'implanti, què creu que s'hauria de fer per fomentar l'agricultura ecològica, quines necessitats creu que té el sector agroalimentari ecològic i quin futur veu a l'agricultura ecològica i les seves possibilitats. Les entrevistes es mostren en el dossier adjunt a aquest treball. Amb aquestes entrevistes s'ha pogut elaborar un anàlisi DAFO on es troben les debilitats, amenaces, fortaleces i oportunitats del sector agroecològic de Mallorca i que es troba a l'apartat "Estudi de diagnòstic de l'agricultura ecològica de l'illa de Mallorca" d'aquest mateix document.

Per finalitzar amb el treball s'estableixen unes línies estratègiques d'actuació per a impulsar el sector agroalimentari ecològic de l'illa. Les debilitats, amenaces, fortaleces i oportunitats identificades a partir de les entrevistes personals són el punt de referència a partir de les quals es durà a terme el de disseny de propostes que permetin superar les mancances identificades.

**Estudi de produccions de
l'agricultura ecològica
a l'illa de Mallorca**

Introducció

L'Agricultura Ecològica és un sistema agropecuari en expansió a les Illes Balears. Actualment, al voltant de 20.000 ha es gestionen d'acord al Reglament CEE 2092/91 que regula aquest sistema de producció.

Tot i que la superfície dedicada a l'Agricultura Ecològica és important, l'oferta de productes ecològics produïts a l'illa de Mallorca és desigual. A grans trets, en aquests moments es disposa de produccions significatives d'ametlles i garroves; també hi ha una oferta apreciable de vins ecològics i la producció de carn de xot, també és important. En canvi, encara ara, disposam de poca producció, i per tant de poca presència en els mercats, d'hortalissa, fruita dolça, oli o carn de pollastre.

Quan es planifica la promoció del consum de productes ecològics o el foment de la producció agrícola i ramadera és important conèixer de la manera més precisa possible les produccions actuals dels diferents productes ecològics, la seva demanda i canals de comercialització que es fan servir així com la capacitat productiva de les finques i empreses especialitzades en el sector ecològic.

D'aquesta manera es podran dissenyar estratègies d'incentivació del consum basades amb ofertes reals i fomentar la producció dels aliments demandats més escassos.

La realització d'una estimació quantitativa detallada de tots els productes ecològics a l'illa de Mallorca ens permetria conèixer la situació real de la producció ecològica. Aquest estudi s'hauria de basar en la quantificació de les produccions de totes les finques amb producció significativa o comercial. Concretar la producció a les diferents èpoques de l'any (és fonamental en el cas de la producció hortícola i carn), les vies de comercialització actuals (ecològic o convencional), el potencial productiu assumible de cada finca (segons el pagès), la capacitat d'adaptació a exigències canviants del mercat (sobretot canvi de cultius en funció de la demanda), i també paral·lelament, conèixer l'adequació dels recursos humans, físics (aigua, terra i infraestructures) i maquinària.

Metodologia

Les dades de l'estudi de produccions es basen en la informació que han proporcionat els mateixos operadors.

La manera d'actuar que es va decidir emprar va ser fer una enquesta que s'havia de passar a tots els operadors inscrits al CBPAE.

L'estudi es va realitzar a partir del llistat d'inscrits al CBPAE a desembre de 2007, on hi havia 349 inscrits, 264 dels quals eren productors i 85 es dedicaven a l'elaboració o altres activitats. Entre els mesos de gener i març de 2008 s'entrevistaren els productors i elaboradors amb un volum de comercialització significatiu. Els inscrits no entrevistats corresponen a operadors amb els quals no fou possible realitzar l'entrevista o foren desestimats al tenir constància que no tenen la finca en producció. Les entrevistes a operadors amb un volum important d'activitat es realitzaren de manera presencial i en els altres casos a través d'entrevistes telefòniques.

Consideracions a l'hora de realitzar els càlculs:

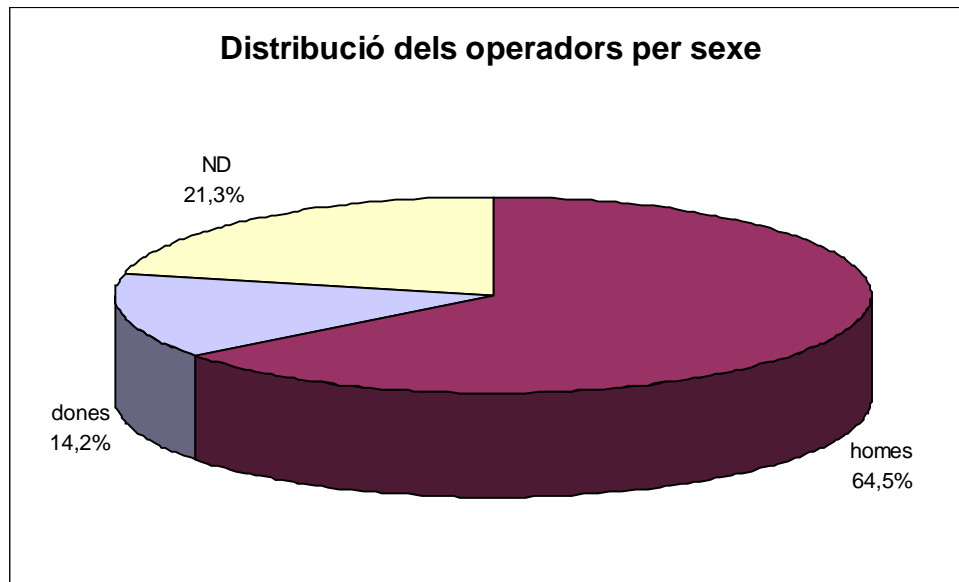
Part dels cultius inscrits es destinen a consum propi i, per tant, no es conten dins la superfície i producció del cultiu corresponent.

En la realització dels càlculs dels rendiments cal esmentar que només s'han calculat els rendiments dels productors que varen proporcionar les dades de superfície i producció del cultiu. En els casos en els quals els productors només varen especificar les dades de superfície o de producció no es varen considerar pel càlcul de rendiments però sí per fer la suma total de superfícies o de produccions.

Resultats

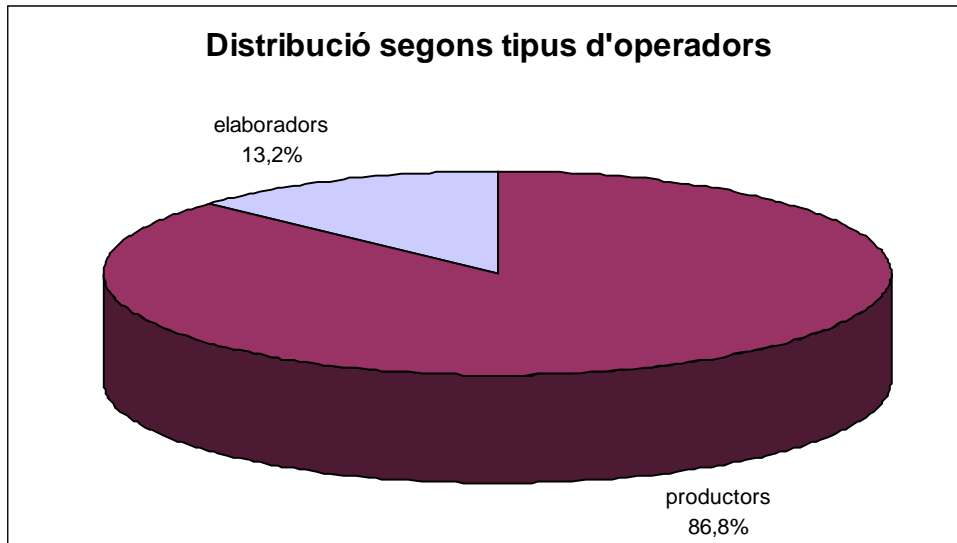
Caracterització dels operadors ecològics

Dels operadors entrevistats un 14,2% eren dones, un 64,5% homes i un 21,3% eren empreses i per tant no es determina el sexe.

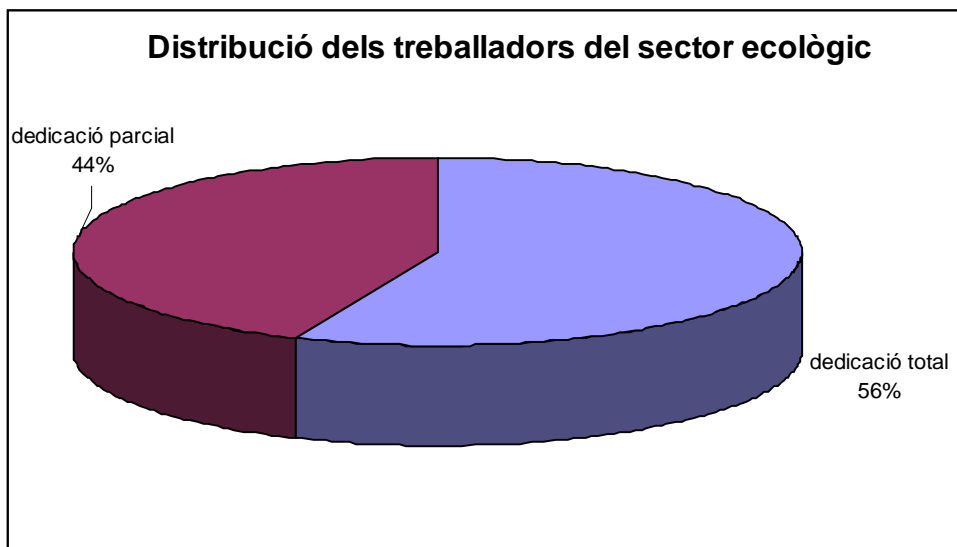

Si es mira la distribució per edats es veu que el 20,8% dels operadors enquestats té menys de 40 anys, el 54,1% té més de 40 anys i un 25,1% són empreses i per tant no es pot determinar el sexe.

En referència al tipus d'operadors, un 86,8% dels operadors enquestats es dediquen a la producció i un 13,2% a l'elaboració.

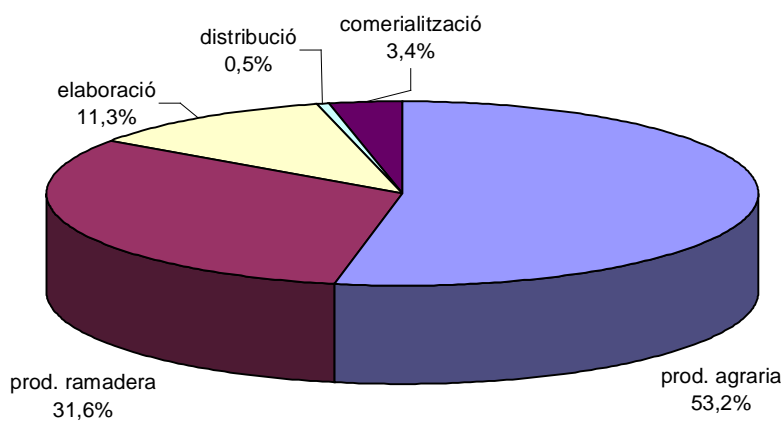

En referència als recursos humans, els resultats obtinguts a partir dels pagesos entrevistats mostren que un 56,3% de la gent que treballa al sector agrari ecològic s'hi dedica a temps complet, mentre que un 43,7% s'hi dedica a temps parcial.

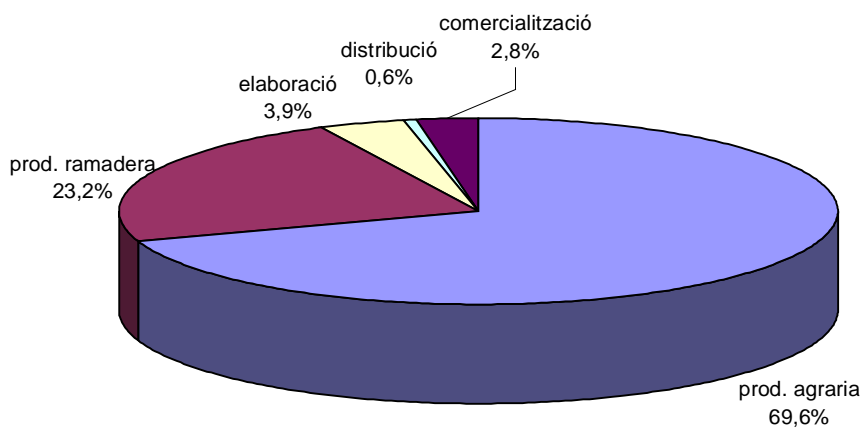

Si miram a què es dediquen cadascun dels treballadors del sector agrari ecològic, podem veure que tant els que tenen dedicació a temps complet com els que tenen dedicació a temps parcial la major part de treballadors es dediquen a la producció agrària (53,2% i 69,6% respectivament), seguit de la producció ramadera (31,6% i 23,2%) i després en menor mesura per l'elaboració (11,3% i 3,9%), la comercialització (3,4% i 2,8%) i la distribució (0,5% i 0,6%).

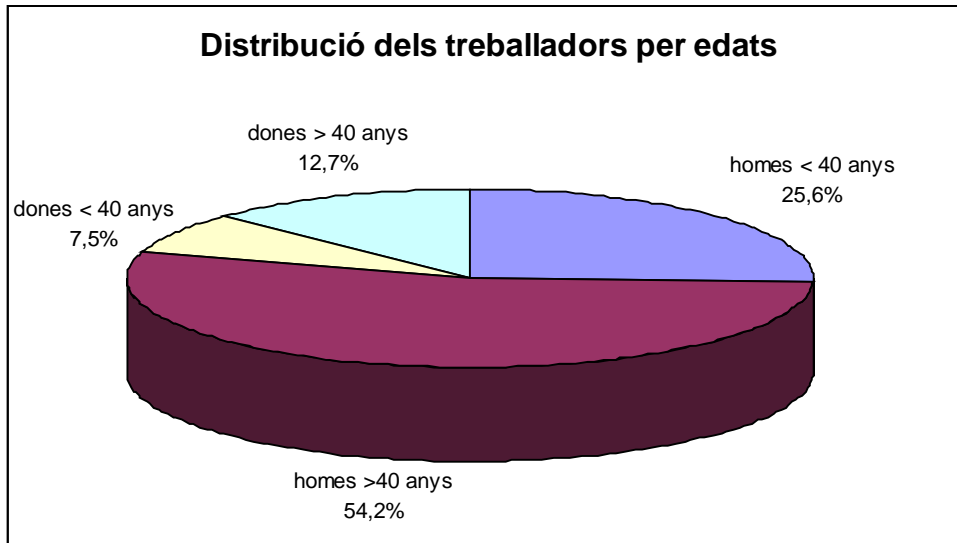
Dedicació dels treballadors a temps complet

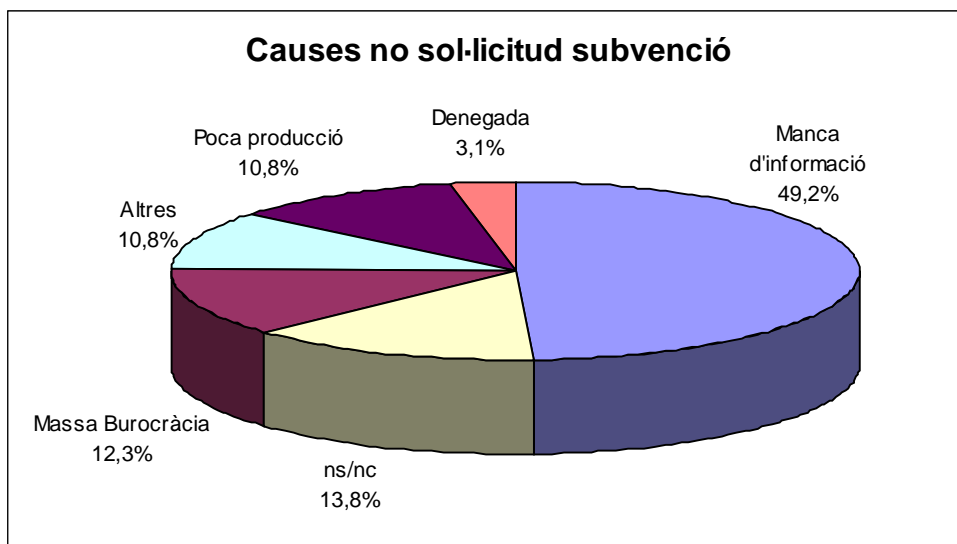
Dedicació dels treballadors a temps parcial

Per acabar la caracterització dels treballadors del sector ecològic ho farem amb la distribució per edat i sexe. Entre els treballadors, un 54,2% són homes majors de 40 anys, un 25,6% homes menors de 40 anys, un 12,7% dones majors de 40 anys i un 7,5% dones menors de 40 anys. Així un 33% dels treballadors són menors de 40 anys.

Un 35,8% dels operadors no demana subvenció específica d'agricultura ecològica. La principal causa de no demanar la subvenció és la manca d'informació que té el productor o que la informació que té és errònia (49,2%), la segona raó és que la burocràcia administrativa que s'ha de seguir és massa complicada o consumeix massa temps al productor (12,3%), un 10,8% al·lega tenir poca producció i per tant no en destina a la venda, a un 3,1% dels productors se'ls ha denegat l'ajuda i un 13,8% no respon a la pregunta. El 10,8% restant al·lega raons diverses com per exemple posseir extensió insuficient inscrita o no necessitar la subvenció.

Producció agrària

Els resultats obtinguts a partir dels pagesos entrevistats mostren que un 72,15% disposa de la maquinària necessària per a realitzar les labors específiques. A continuació es mostren les dades de superfície i producció detallades per cada cultiu.

CULTIUS LLENYOSOS

Segons les entrevistes realitzades, els cultius llenyosos ocupen una superfície de 1.921 ha, les quals estan repartides com s'indica a la *Taula 3*, on es mostren les superfícies, produccions i rendiments dels diferents cultius llenyosos que es fan a Mallorca.

Taula 3: Superfícies, produccions i rendiments dels diferents cultius llenyosos ecològics de Mallorca.

	Superfície ha	Producció anual kg	Rendiment mitjà kg/ha	Rendiment màxim kg/ha	Rendiment mínim kg/ha
FRUITS SECS					
Ametler	1.036	392.860	592	2.992	27
Garrover	712	694.460	1.621	6.101	130
CÍTRICS					
Llimonera	8,12	9.100	1.460	2.816	512
Taronger	5,48	13.600	3.544	7.039	333
FRUITERS					
Albercoquer	0,50	1.500	2.000	2.000	2.000
Alvocat	0,28	3.800	12.447	16.894	8.000
Figuera de moro		1.800			
Figuera	0,12	200	1.667	1.667	1.667
Prunera	0,50	750	500	500	500
Olivera	79,5	50.000	1.009	2.346	125
Vinya	77,1	174.840	3.086	6.192	50
Aromàtiques	2,16	400	563	563	563

Ametler

La superfície d'ametlerar és de 1.035,8 ha. Les produccions d'ametla han estat de 393 t i el rendiment mitjà obtingut ha estat de 592 kg/ha tot i que els valors de rendiment han variat entre 27 kg/ha i 2.992 kg/ha.

Un 82,0% de l'ametla s'ha comercialitzat com ecològica, un 16,7% com a convencional i la resta s'ha comercialitzat de manera mixta. La manera de comercialització ha estat variada: un 91,6% de l'ametla s'ha comercialitzat mitjançant cooperatives, un 3,6% de manera directa, un 2,4% a distribuïdors, un 1,2% a tendes i el mateix percentatge a grans superfícies.

Garrover

En el cas del garrover la superfície és de 711,9 ha i les produccions han estat de 694,5 t i el rendiment mitjà ha estat de 1.621 kg/ha, però els valors han oscil·lat entre 130 i 6.101 kg/ha.

Un 63,8% de la garrova s'ha comercialitzat com ecològica, un 32,8% com a convencional i la resta s'ha comercialitzat de manera mixta. La manera de comercialització ha estat majoritàriament mitjançant cooperatives (96,6%) i la resta de la garrova s'ha comercialitzat de manera directa (3,4%).

Vinya

A Mallorca hi ha 77,1 ha de vinya ecològica. La producció és de 174.840 kg i el rendiment mitjà de 3.086 kg/ha i ha variat entre 50 i 6192 kg/ha.

Olivera

La superfície d'oliverar ecològic és de 79,5 ha. La producció d'oliva ecològica és de 50.000 kg, amb un rendiment mitjà de 1.009 kg/ha tot i que oscil·la entre 125 i 2.346 kg/ha.

Un 62,5% de l'oliva es comercialitza com ecològica i un 37,5% es comercialitza com a convencional. La manera de comercialització de l'oliva es distribueix de la següent manera: 50,0% mitjançant venda directa, 33,3% mitjançant cooperatives i 16,7% a tendes.

Llimonera

La superfície de llimoneres és de 8,1 ha i la producció anual és de 3.800 kg. El rendiment mitjà és de 12.447 kg/ha però pot variar de 512 a 2.816 kg/ha.

Taronger

La superfície de taronger és de 5,5 ha amb una producció de 22.600 kg i un rendiment mitjà de 7.165 kg/ha, tot i que s'han trobat valors entre 333 i 28.157 kg/ha.

Un 78% de la taronja que es comercialitza es ven com ecològica, un 11,0% com a convencional i un altre 11,0% de manera mixta.

Albercoquer

Hi ha 0,5 ha d'albercoquers en producció agrària ecològica. Les produccions són de 1.500 kg anuals i el rendiment de 2.000 kg/ha.

Alvocat

La superfície d'alvocat en producció agrària ecològica és de 0,3 ha. Les produccions són de 3.800 kg anuals i el rendiment mitjà de 12.447 kg/ha, però podem trobar valors de 8.000 a 16.894 kg/ha.

Figuera

La superfície de figueres en producció agrària ecològica és de 0,12 ha. Les produccions són de 200 kg anuals i el rendiment mitjà de 1.667 kg/ha.

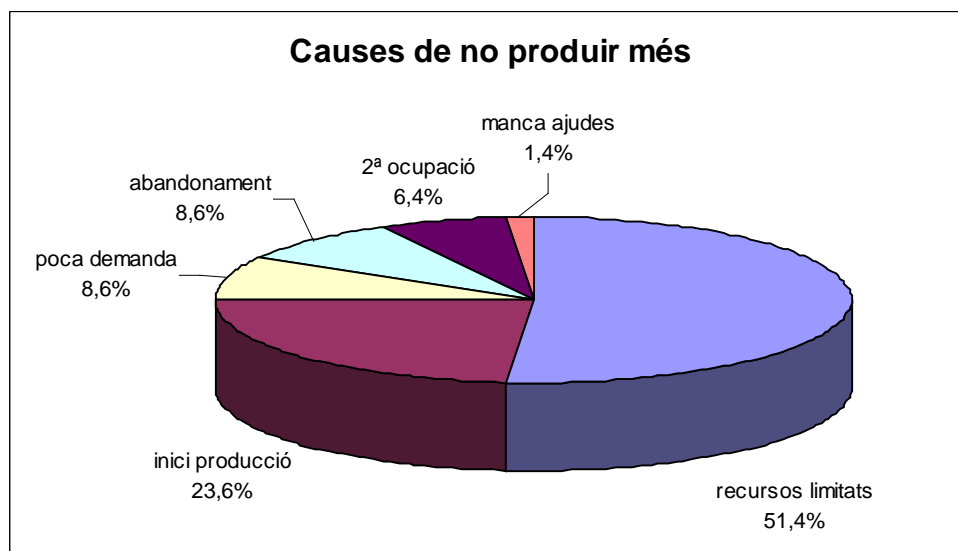
Plantes aromàtiques

La superfície de plantes aromàtiques és de 2,2 ha amb una producció actual de 400 kg i un rendiment mitjà de 563 kg/ha, tot i que cal esmentar que la majoria de plantes aromàtiques es troben en inici de producció, per tant les produccions augmentaran en breu.

Dues terceres parts (66,7%) de les plantes aromàtiques que es comercialitzen es venen com ecològiques i una tercera part (33,3%) com a convencionals.

Dels productors que es dediquen a fer cultius llenyosos un 63,2% admet que no té previsions d'expansió i un 36,8% sí que en té.

La principal causa que limita la producció és, segons els mateixos productors, la limitació de recursos (51,4%), principalment la mà d'obra, un 23,6% dels productors encara es troba en l'inici de producció, un 8,6% dels productors no produeix més per manca de demanda, un 8,6% dels productors està abandonant la producció, un 6,4% té l'agricultura com a segona ocupació i un 1,4% excusa la baixa producció a la manca d'ajudes.

GRA I FARRATGE

La producció de gra i farratge és difícil de determinar ja que la majoria de productors la destinen al consum del seu propi ramat, tot i així és important remarcar que el gra és deficitari, ja que la gran majoria dels ramaders necessita comprar gra a fora de l'illa per poder mantenir el seu ramat.

CULTIUS HORTÍCOLES

A partir de les entrevistes realitzades a pagesos s'ha elaborat la *Taula 4*, on es mostra la superfície, producció anual i rendiments mitjà, màxim i mínim de les diferents hortalisses que es conreen a l'illa de Mallorca mitjançant el sistema de producció ecològic.

Taula 4: Superfícies, produccions i rendiments dels diferents cultius hortícoles ecològics de Mallorca.

	Superfície	Producció	Rendiment	Rendiment	Rendiment
		anual	mitjà	màxim	mínim
	ha	kg	kg/ha	kg/ha	kg/ha
Albergínia	0,16	4.700	29.386	40.000	20.000
Bledes (manats)	0,31	15.600	40.904	62.500	20.000
Bròquil (unitats)	0,25	6.500	24.079	28.157	20.000
Carabassó	0,33	24.000	77.930		
Carxofa	0,28	3.750	14.381	17.500	11.263
Ceba	2,63	20.500	7.242	8.447	5.279
Cogombre	0,07	2.000	28.157		
Col (unitats)	1,16	9.000	9.539		
col brusel·les	0,07	2.000	28.157		
Col lombarda	0,07	2.000	28.157		
Col-i-flor	0,18	4.000	22.526		
Col-i-nap	0,07	2.000	28.157		
Espinacs (manats)	0,40	14.860	30.588	62.500	11.263
Faves	0,04	800	20.000		
Julivert (manats)	0,02	2.000			
Lletuga	2,31	41.800	17.835	25.000	4.505
Monguetes	0,27	5.860	10.000		
Moniato	0,20	1.300	5.000		
Nap	0,12	2.300	17.039	20.000	14.079
Pastanagó	0,10	2.300	20.000		
Patata	3,90	41.100	10.765	17.500	5.000
Pebre	1,14	29.500	20.596	30.717	10.000
Pèsols	0,02	200	10.000		
Porros (manats)	0,86	33.000	31.263	40.000	22.526
Ravanets	0,24	1.590	6.195	6.335	6.000
Remolatxa	0,12	2.800	20.559	21.118	20.000
Tomàtiga	1,52	46.040	29.024	45.755	20.000
Meló	2,97	32.000	14.677	20.000	4.938
Sindria	2,22	15.200	9.560	20.000	5.631

La producció d’hortalissa es reparteix durant tot l’any, tot i que entre els mesos de novembre i març l’oferta és molt escassa.

Un 89,5% de l’hortalissa que es comercialitza es fa com hortalissa ecològica, mentre que un 10,5% es ven com a convencional. La manera de comercialització de l’hortalissa és majoritàriament per venda directa (65,2%) seguit de venda a tendes (30,4%) i una petita part es ven a cooperatives (4,4%).

Producció ramadera

A la *Taula 5* es mostra el ramat que es cria mitjançant el sistema de producció ecològica a Mallorca. En aquests moments no hi ha producció de mel ecològica però hi ha alguns productors pendents de poder inscriure les caseres.

Taula 5: Ramaderia ecològica de Mallorca.

	Destí	Caps	Producció anual	Producció anual	Unitats producció
		nº caps	nº caps		
Ovella	carn	11.162	12.296	136.885	kg
Ovella	llet	200			L
Cabra	carn	191	399	2.090	kg
Porc	engreix	125		14.500	kg
Porc	porcells	294	4.015	31.867	kg
Vedella	carn	190	120	22.240	kg
Vedella	llet	23		9.000	L
Pollastre	carn	3.170	3.150	8.605	kg
Gallina	ous	1.291		15.911	dotzenes
Altres aviram	carn	949	1.100	4.300	kg
Altres aviram	ous	10		200	dotzenes
Cavalls		35	14		unitats

Ovella carn

A Mallorca hi ha 11.162 ovelles que es destinen a la producció de carn. Aquestes produeixen 12.296 mens que suposen una producció de 136.885 kg de canal.

La comercialització de la carn de xot es fa en un 48,1% com ecològic, un 48,1% en convencional i un 3,8% de manera mixta.

La manera com es comercialitza la carn de xot és majoritàriament mitjançant cooperativa (61,8%), seguit de distribuïdors (23,6%) i venda directa (14,6%).

Ovella llet

Actualment hi ha 200 ovelles que es destinen a la producció de llet per l'elaboració de formatge, tot i que algun productor està substituint les seves guardes per destinar-les a aquesta funció.

Cabra carn

A Mallorca hi ha 191 cabres que es destinen a la producció de carn. Aquestes produeixen 399 cabrits que suposen una producció de 2.090 kg de canal.

La comercialització de la carn de cabrit es fa en un 85,7% com ecològic i un 14,3% de la carn es ven com a convencional.

La manera com es comercialitza la carn de cabrit és majoritàriament mitjançant cooperativa (55,6%), seguit de venda directa (33,3%) i distribuïdors (11,1%).

Porc d'engreix

Actualment hi ha 125 porcs destinats a engreix que suposen una producció de 14.500 kg de canal. El 100% d'aquesta producció es ven com ecològica i dues terceres parts de la mateixa es comercialitzen mitjançant venda directa i una tercera part mitjançant cooperativa.

Porc per porcells

Hi ha 194 truges destinades a la producció de porcells. Aquestes produeixen 4.015 porcells que suposen una producció de 31.867 kg de canal.

La comercialització de porcells es fa en un 58,8% en ecològic, en un 29,4% en convencional i un 11,8% es ven de manera mixta.

En quant la manera de comercialització un 58,8% dels porcells es ven mitjançant cooperativa, un 23,5% es ven a distribuïdors, un 11,8% es ven per venda directa i un 5,9% es ven a grans superfícies.

Vedella per carn

Hi ha 190 vedelles que es destinen a la producció de vedells per carn. Es produeixen 119 vedells que suposen una producció de 22.240 kg de canal.

La comercialització de la carn de vedella es fa en un 62,5% de manera ecològica, en un 25,0% de manera convencional i en un 12,5% de manera mixta.

La manera de comercialització de la carn de vedella és en un 42,9% mitjançant cooperativa, en un 28,6% mitjançant distribuïdors i en un 28,6% per venda directa.

Vedella per llet

Actualment hi ha 23 vaques que es destinen a la producció de llet, que és de 9.000 L anuals i que es comercialitzen en la seva totalitat de forma ecològica.

Pollastre per carn

Actualment es produeixen 3.150 pollastres per carn, que suposen una producció de 8.605 kg de canal.

El comerç de la carn de pollastre es fa en un 80,0% en ecològic i en un 20,0% en convencional.

Gallina per ous

Hi ha 1.291 gallines destinades a la producció d'ous que és de 15.911 dotzenes a l'any.

La comercialització d'ous es realitza en un 100% de manera ecològica. Aquesta es realitza en un 88,9% per venda directa i en un 11,1% a tendes.

Altre aviram per carn

Hi ha 949 caps d'aviram que es destinen a la producció de carn. La producció de carn d'aviram (excepte pollastre) és de 1.100 caps que suposen una producció de 4.300 kg de canal. Aquest aviram es comercialitza en la seva totalitat de forma ecològica.

La manera de comercialització de l'aviram és en un 50% mitjançant cooperativa i en un 50% per venda directa.

Altre aviram per ous

Actualment a part del pollastre només hi ha 10 caps d'aviram destinat a la producció d'us, i són estruços. Aquestes fan una producció de 100 ous l'any, però com que la demanda o el consum d'ous està establert en funció dels ous de gallina i tenint en compte que un ou d'estruç equival a 24 ous de gallina, la producció d'ous d'estruç és equivalent a una producció de 2.400 ous de gallina, és a dir 200 dotzenes. El comerç dels ous d'estruç es realitza en la seva totalitat de forma ecològica i la seva manera de comercialització és per venda directa.

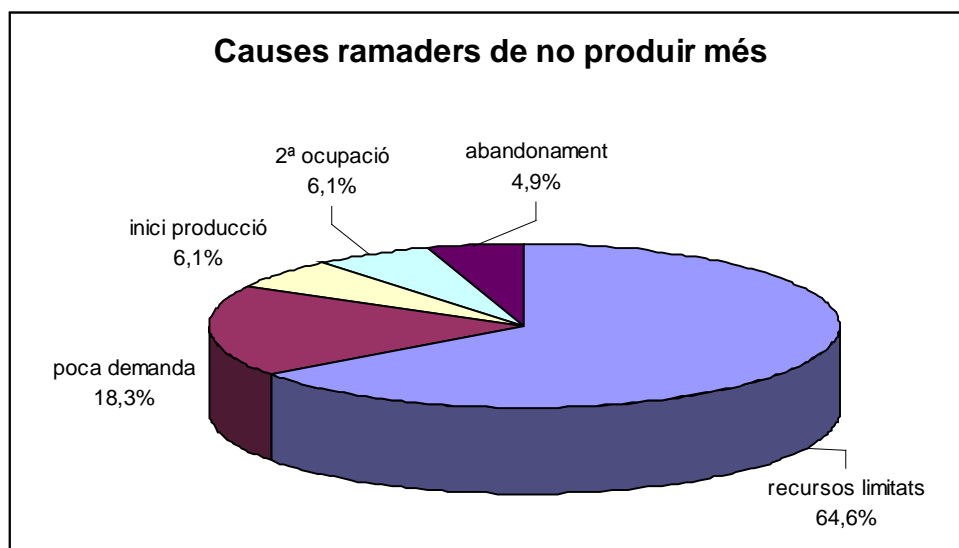
Cavalls

Hi ha 35 eugues que es destinen a la producció de pollins. Es produeixen 14 pollins a l'any que es venen com ecològics per venda directa.

La producció de carn és constant durant tot l'any, ja que la cooperativa de productors organitza els parts de les finques dels seus socis per a poder mantenir una oferta constant i poder satisfer demandes puntuals com la de Pasqua o Nadal.

Un 94,8% dels ramaders ecològics té les instal·lacions necessàries per la cura de la ramaderia, mentre que un 5,2% admet tenir mancances d'instal·lacions.

Un 27,3% dels ramaders té previsions d'expansió i un 72,83% no en té. La principal causa que exposen els ramaders per no produir més és la limitació dels recursos (64,6%), seguit de la poca demanda (18,3%), el fet de trobar-se en inici de producció (6,1%), tenir l'agricultura com a segona ocupació (6,1%) i abandonar la producció (4,9%).

Elaboració

Un 52,0% dels elaboradors reconeix tenir alguna mancança d'instal·lacions o maquinària necessària per a realitzar els elaborats als quals es dedica, mentre que un 48,0% afirma tenir tot el necessari per a realitzar l'elaboració.

A la *Taula 6* es mostren les produccions de productes elaborats que es realitzen a Mallorca procedents de la producció agrària ecològica.

Taula 6: Productes elaborats a Mallorca procedents de producció agrària ecològica.

	Unitats producció	Producció anual
LACTIS		
Formatges	kg	3.700
logurt	kg	2.736
Sobrassada (i altres)	kg	3.410
Oli	L	5.720
Vi	L	202.500
FORN		
Pa *	unitats	25.700
Cocarrois	unitats	18.000
Coques salades	racions	10.800
Galletes dolces	kg	225
Reboisteria	racions	4.360
ELABORATS VEGETALS		
Confitura	kg	2.178
Conserves vegetals	kg	250
Hamburgueses vegetals	kg	15.000
Paté d'oliva	kg	1.000
Tofu	kg	18.000

* Falten les produccions de pa ecològic de les grans superfícies (Alcampo i Carrefour)

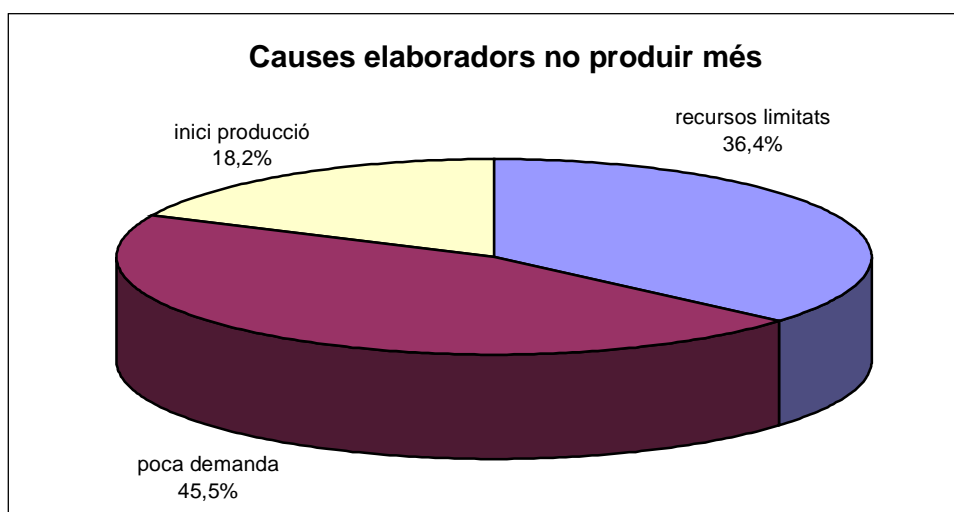
Si es descarten l'oli i el vi, el 100% dels productes elaborats amb productes ecològics es venen com a productes ecològics i es venen a tendes o directament pels elaboradors, tot i que la sobrassada i altres embotits també es venen a grans superfícies, fins i tot un elaborador exporta sobrassada a grans superfícies de la Península. La comercialització de l'oli i el vi no és exclusivament ecològica i empen més canals de comercialització que la resta de productes elaborats.

En el cas de l'oli, un 60,0% de l'oli es comercialitza com ecològic i un 40,0% com a convencional. La manera de comercialització de l'oli és majoritàriament per venda directa (50%), després es ven a tendes (33,3%) i finalment a grans superfícies (16,7%).

El vi majoritàriament es ven com a producte ecològic (87,5%) i només un 12,5% es ven com a convencional. Respecte la manera de comercialització, el vi es ven majoritàriament directament al consumidor (63,6%), seguit de venda mitjançant distribuïdors (18,2%), i venda a tendes (9,1%) i grans superfícies (9,1%).

En el cas de la sobrassada el 100% es ven com ecològica, però a diferència d'altres productes es ven també a grans superfícies, tot i que les quantitats sol·licitades són molt baixes. Així els elaboradors de sobrassada venen el seu producte majoritàriament per venda directa (57,1%), seguit d'igual manera per les tendes (28,6%) i les grans superfícies (28,6%).

Un 47,6% dels elaboradors té previsions d'expansió i un 52,4% no en té. La principal causa que exposen els elaboradors per no produir més és la manca de demanda (45,4%), seguit de la falta de recursos (36,4%), tant de mà d'obra com maquinària o matèria prima, i en tercer lloc el fet de trobar-se en inici de producció (18,2%).

Estimació del proveïment de productes agroalimentaris a Mallorca

A partir de les produccions actuals d'Agricultura Ecològica i de la població de Mallorca (790.763 habitants segons els padrons municipals de 2006, segons l'IBI) i considerant el consum per càpita d'aliments que ha elaborat el Ministeri d'Agricultura (*Taula 7*) i de "Estudio Nacional de Nutrición y Alimentación 1991" (Varela et al, 1991) (*Taula 8*) s'ha estudiat la capacitat de proveïment de productes ecològics propis a l'illa de Mallorca.

Taula 7. Consum alimentari total dels principals aliments (any 2005). Gener-desembre acumulat (milions de kg). Font: MAPA. *Hechos y cifras de la agricultura, la pesca y la alimentación en España.*

Produccions	Hogares			Personas/mes. Hombres/Resc./Total			Total			kg/m ² cápita 2005
	2004	2005	% 05/04	2004	2005	% 05/04	2004	2005	% 05/04	
Torrans	5.534,73	5.415,65	-1,8	2.854,76	2.573,87	9,0	8.880,46	8.786,93	-1,1	11,1
Carne	2.228,53	2.233,20	0,2	570,68	564,09	2,5	2.799,21	2.797,82	-0,1	3,5
Pesca	1.199,14	1.138,66	-1,6	369,63	352,53	-4,6	1.568,77	1.522,22	-2,9	1,9
Torre líquida	3.793,88	3.790,28	-0,1	648,87	657,34	1,4	4.442,76	4.447,62	0,1	5,6
Ous frescos	33,00	39,02	1,1	11,16	10,29	-9,7	30,00	38,73	12,9	0,0
Derivats láctics	1.344,30	1.395,66	1,8	804,86	807,78	-2,2	1.546,66	1.593,45	3,0	19,0
Acti	1.373,05	1.390,36	0,0	400,56	420,51	2,4	2.990,65	2.990,88	0,0	37,4
Boll. Past. Gallet. Cereals	507,88	500,04	-1,5	83,75	80,58	-3,8	591,63	579,56	-2,0	7,4
Chocolates/Cacau/Suc	133,30	129,78	-2,6	6,78	7,90	16,4	137,66	131,88	-4,2	1,7
Cafès e infusions	74,16	71,84	-3,1	95,12	99,41	4,5	169,28	171,25	1,2	2,2
Arroz	203,17	200,58	-1,2	47,92	46,75	-2,4	248,09	247,33	-0,3	3,1
Pastos Alimentaris	157,78	155,04	-1,7	34,82	30,40	-12,7	192,61	185,44	-3,7	2,3
Arrels	190,10	191,54	0,8	107,84	112,04	3,9	300,94	303,58	0,9	3,8
Ma	21,89	17,82	-18,6	0,98	1,20	20,7	21,89	17,82	-18,6	0,0
Leguminoses	153,58	149,61	-2,6	39,75	42,84	10,8	193,33	192,45	-0,5	2,4
Total Lleure	534,34	523,90	-1,9	261,17	261,29	11,5	895,49	876,18	-2,2	11,2
Acid. Oliva	524,35	490,00	-2,9	100,51	122,88	22,3	524,35	490,00	-6,4	2,0
Acid. Girasol	181,38	185,62	2,3	137,92	145,02	7,3	299,90	330,64	10,3	4,1
Maquina	31,79	31,29	-1,6	8,00	6,62	-17,4	31,79	31,29	-1,6	0,9
Lleure Processada	1.054,51	1.051,95	-0,2	473,60	474,25	0,1	1.506,12	1.506,20	0,0	18,7
Lleure Compostada	33,18	32,49	-2,1	50,74	50,62	-0,2	83,92	83,11	-0,9	1,0
Lleure Processada	52,47	51,06	-2,7	11,45	12,08	5,4	63,92	63,19	-1,1	0,8
Aliments Processats	2.574,49	2.413,20	-1,7	505,41	513,72	1,6	2.574,49	2.413,20	-1,7	32,1
Aliments Processats	3.307,59	3.004,06	-9,0	400,95	416,65	3,9	4.318,36	4.004,91	-7,3	50,5
Aliments	117,35	114,50	-2,4	37,75	37,55	-0,5	155,10	152,05	-1,9	1,9
Aliments Secs	111,14	107,88	-2,9	25,93	25,16	-2,9	137,06	132,04	-3,6	1,6
Aliments Líquids Transformats	555,50	582,20	1,8	180,29	194,38	8,9	736,79	786,43	6,7	9,7
Aliments Preparats	415,51	413,73	-0,4	50,48	49,88	-1,2	466,03	463,61	-0,5	5,9
Salzes	8,37	8,49	1,4	1,61	1,77	9,5	9,98	10,26	2,7	0,1
Vin. V.C.P.R.D.	103,81	111,16	7,3	242,86	260,94	9,7	346,67	372,10	7,8	4,7
Vin. de Mesa	327,83	311,32	-5,1	440,42	376,23	-14,5	768,24	687,55	-10,5	8,6
Depurats i Cava	33,92	35,20	2,4	15,82	13,57	-13,9	49,74	48,77	-1,9	0,6
Ous Vins	33,75	31,33	-6,0	11,34	9,66	-14,8	45,09	40,99	-9,1	0,9
Cerveza	551,51	519,03	-9,3	1.841,31	1.821,20	-1,1	2.392,82	2.340,23	-2,2	30,1
Ous Bebides Alcohòliques	492	413	-16,3	154,16	145,36	-5,7	192,08	180,34	-6,1	2,4
Síria	11,35	12,20	7,1	56,55	54,78	-3,1	70,80	66,58	-5,8	0,8
Total Zoned de Pesca	487,27	481,41	-1,2	251,45	253,22	0,7	738,72	734,63	-0,5	9,3
Aigua Mineral	2.344,31	2.120,00	-9,1	769,90	787,58	2,3	2.344,31	2.120,00	-9,1	29,6
Gaseoses i Bebs Refrescants	1.754,49	1.745,00	-0,5	1.032,96	1.034,42	0,1	2.787,45	2.779,42	-0,3	35,0
Ous Froids en Pesca	257,26	274,90	6,9	76,11	78,90	3,7	333,37	353,80	6,1	4,3
Ous Froids en Melles	107,77	120,75	12,0	19,65	20,11	2,3	127,42	140,86	10,6	1,6
Total Alimentació	27.842,84	28.100,35	0,9	9.937,38	10.004,21	0,7	37.780,12	38.104,56	0,9	48,1

Taula 8. Consum alimentari total dels principals aliments (any 1991). Font: Estudio Nacional de Nutrición y Alimentación 1991 (Varela *et al*, 1991).

Producte	Consum (g/persona i dia)	Consum (kg/persona i any)	Producte	Consum (g/persona i dia)	Consum (kg/persona i any)
Llet	330	120,45	Arròs	22	8,03
Pa	194	70,81	logurt	20	7,30
Patates	145	52,93	Síndria	20	7,30
Taronges	83	30,30	Melicotó	20	7,30
Refrescs	81	29,57	Oli de girasol	17	6,21
Vi	69	25,19	Ceba	17	6,21
Pollastre	58	21,17	Farina	16	5,84
Tomàtigs	46	16,79	Sucs	16	5,84
Pomes	42	15,33	Raïm	15	5,48
Cervessa	38	13,87	Mandarines	15	5,48
Ous	35	12,78	Galletes	14	5,11
Oli d'oliva	33	12,05	Mongetes	13	4,75
Vedella	32	11,68	Pastissos	13	4,75
Sucre	28	10,22	Xot	13	4,75
Plàtans	26	9,49	Pebres	11	4,02
Porc	26	9,49	Pasta	10	3,65
Meló	24	8,76	Pastanagó	10	3,65
Pera	24	8,76	Ciurons	8	2,92
Lluç	24	8,76	Cuixot dolç	7	2,56
Lletuga	23	8,40	Xoriç	7	2,56

El percentatge de població que es pot proveir amb un determinat producte es mostren a la *Taula 9*.

Es pot veure que els productes que es troben amb major disponibilitat són les ametles i la carn de xot. Aquests són productes que poden proveir a més d'un 1% de la població i que en aquest s'han considerat amb disponibilitat acceptable. El vi també ho seria però la gran majoria es dedica a l'exportació.

En general la resta de productes són poc disponibles (poden proveir entre un 1% i un 0,1% de la població) i hi ha una sèrie de productes que són molt poc o gens disponibles (poden proveir a menys d'un 0,1% de la població) com la fruita, la carn de pollastre, la llet i derivats lactis, l'oli d'oliva i es podria dir que els productes elaborats en general.

Tot això indica que les produccions de l'illa estan molt enrera per poder proveir una demanda elevada de productes ecològics, ja que productes tan essencials com l'hortalissa o la fruita, la llet i els derivats lactis, l'oli d'oliva, la carn de pollastre i altres

més demandats com els productes elaborats, que són importants en la dieta d'avui en dia, es troben amb molt poca disponibilitat.

Taula 9. Disponibilitat de productes produïts a Mallorca segons la disponibilitat.

Producte	Producció anual (kg)	Consum Espanya proveïda (kg/L/u càpita)	Població (nº)	Població proveïda (%)
Ametles	392.860	3,2	122.769	15,53
carn de xot	136.885	4,7	28.848	3,65
Vi	202.500	26,4	7.670	0,97
Pebre	29.500	4,0	7.347	0,94
Mongeta	5.860	4,7	1.235	0,72
Lletuga	41.800	8,4	4.979	0,63
Meló	32.000	8,8	3.653	0,61
Tomàtiga	46.040	16,8	2.742	0,56
Síndria	15.200	7,3	2.082	0,52
Carn (total)	237.854	66,3	3.588	0,45
carn de porc	31.867	9,5	3.358	0,42
Ceba	20.500	6,2	3.304	0,42
Fruïtes i hortalisses transformades	36.428	17,7	2.058	0,26
carn de vedella	22.240	11,7	1.904	0,24
Patata	41.100	38,7	1.062	0,19
Ous	193.335	210,5	918	0,12
Taronja	22.600	30,3	746	0,09
Pastanagó	2.300	3,7	630	0,08
Pa	25.700	56,4	456	0,06
Oli oliva	5.720	12,9	443	0,06
carn de pollastre	8.605	21,2	406	0,05
Fruïta (total)	39.750	102,3	389	0,05
Derivats lactis	6.436	39	165	0,02
Llet	9.000	105,2	86	0,01

Conclusions

Com s'ha vist en les dades presentades en aquest treball la disponibilitat de productes ecològics a l'illa és molt baixa. Els únics productes que es troben amb major disponibilitat són els fruits secs (les ametles, amb un 15,5% de població proveïda, i les garroves) i la carn de xot, amb un 3,6% de la població proveïda. La resta de productes tenen una disponibilitat baixa (poden proveir entre un 1% i un 0,1% de la població) o de molt baixa a nul·la (poden proveir a menys del 0,1% de la població) (*Taula 9*).

Tot això indica que les produccions de l'illa estan molt enrere per poder proveir una demanda elevada de productes ecològics, ja que productes tan essencials com l'hortalissa o la fruita, la llet i els derivats lactis, l'oli d'oliva, la carn de pollastre i altres més demandats com els productes elaborats, que són importants en la dieta d'avui en dia, es troben amb molt poca disponibilitat.

Actualment les diferents finques en producció ecològica admeten no poder produir més del que ho fan principalment per manca de recursos (entre ells la manca de mà d'obra és el més important), tot i que en alguns casos també s'esmenta que no es produeix més per la manca de demanda, que en el cas de productes elaborats passa a ser la causa principal de l'estancament de la producció. Tot i això hi ha alguns casos en els quals els problemes de plagues són importants a l'hora de limitar la producció, el més important és l'oliva. La limitació de la producció d'oliva és a causa de les plagues, ja que la mosca de l'oliva (*Bactrocera oleae*) implica grans pèrdues de producció i és molt difícil de combatre en aquesta zona del Mediterrani.

A part de la manca de producte ecològic també hi ha un desequilibri de productes. Així per exemple la carn de xot (segon producte més disponible) només es comercialitza en un 50% com ecològica, la resta s'ha de vendre com a convencional per manca de demanda, però en canvi hi ha productes que són difícils de trobar. És necessari que la varietat de productes ecològics sigui àmplia i que a més es puguin trobar productes de tot tipus amb la quantitat suficient, que el consumidor no només trobi molt d'un sol producte sinó una quantitat adequada de tot el que vulgui. Així per exemple una part que no està gens desenvolupada és la presència de productes de tercera, quarta i quinta gamma, productes que avui en dia són molt demandats a causa de l'estil de vida actual.

Consum de productes ecològics a les Illes Balears

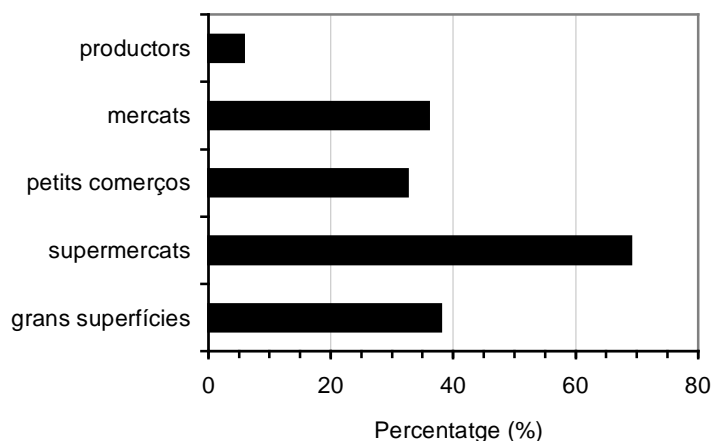
La significació de la producció ecològica en els mercats encara és reduïda; es troba limitada a tendes especialitzades i amb una presència en augment a grans superfícies.

El consum constitueix l'anella final de la cadena productiva, per tant és l'objectiu final sobre el qual se sustenta el sistema productiu. Així doncs, és necessari conèixer les necessitats i exigències dels consumidors per poder ajustar les produccions a aquests requisits.

El consum de productes ecològics a les Illes Balears s'ha extret de l'estudi "Què menjam a les Illes Balears? Hàbits i criteris dels consumidors" realitzat el 2002.

En referència als hàbits i preferències alimentaris de la població de les illes Balears, els resultats de l'enquesta indiquen que el supermercat és el lloc majoritari on la població compra habitualment (69% dels enquestats), seguit de les grans superfícies (38%) i mercats (36%) (*Figura 3*). Aquest hàbit es manté en totes les illes, però també es pot veure com a Menorca, Eivissa i Formentera, la compra a grans superfícies és quasi inexistent i se substitueix per un augment dels petits comerços.

Figura 3: Llocs habituals de compra de productes alimentaris de la població de les illes Balears. *Font: Colombàs et al, 2001.*

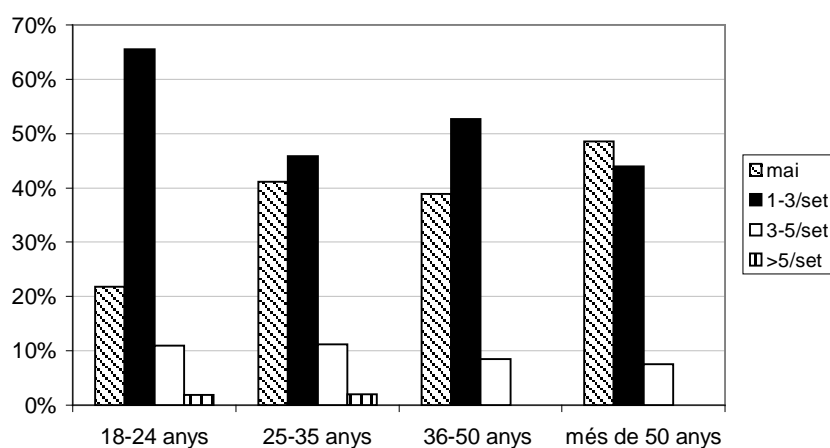

El consum de productes frescs en general és molt alt, tant en verdures (96,5%) com en peix (78,5%), en canvi, el percentatge de població que consumeix habitualment productes precuinats és molt baix (0,8% de la població) i el 39,5% de la gent afirma que mai consumeix productes precuinats. Majoritàriament la població consumeix d'una a tres vegades a la setmana aquest tipus de productes (50%). Aquest consum de

precuinats o menjar ràpid sol esser principalment de pizzes (43%) i pastes (30%), seguit de carn (28%) i arrossos (25,5%).

Si es distribueix la població per grups d'edat (*Figura 4*) podem apreciar que com més edat té l'enquestat més productes frescs consumeix i també augmenta el no-consum de productes congelats o menjar ràpid (quasi un 48% de les persones majors de 50 anys assegura no consumir mai productes congelats). En canvi, el grup d'edat que va dels 25 als 35 anys és el que més consumeix productes congelats (un 31% en verdures congelades i un 71% en peix congelat). Si es distribueix la població per nivell d'estudis no s'aprecien diferències significatives en aquest sentit, però sí apareixen en el grup de la població que coneix els productes ecològics, en el qual augmenta el consum de productes frescs i disminueix la freqüència de consum de productes congelats o menjar ràpid.

Figura 4: Distribució per edats de la freqüència de consum de productes precuinats o menjar ràpid. *Font: Colombàs et al, 2001.*

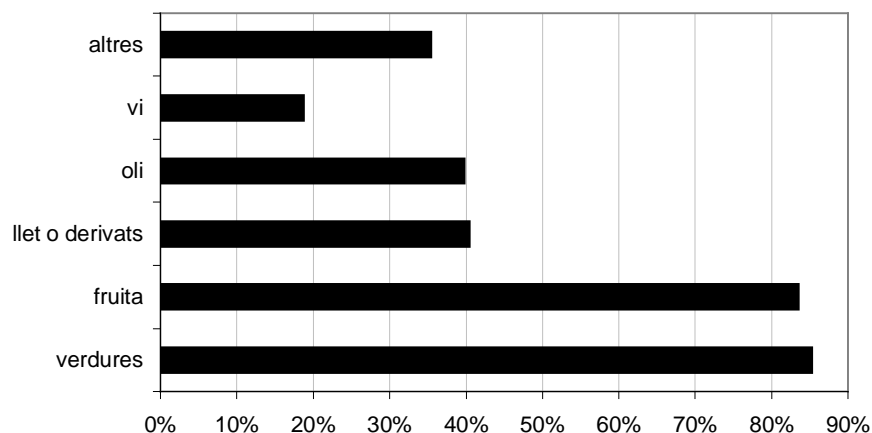
El criteri de selecció a l'hora de triar un producte que més segueix la gent és la relació qualitat-preu, amb un 68% de la població, seguit de la qualitat amb un 24%, mentre que altres criteris com el preu, la marca o la vista no són tan determinants (12,5%, 9% i 3% respectivament).

A partir de les preferències en la dieta de la població balear es pot veure que la nostra dieta és bastant equilibrada: verdures (55%), carn (51%), seguits de peix, pastes i fruita.

Els productes locals més comprats són principalment verdures (85%) i fruita (83%), altres productes molt utilitzats són la llet i els seus derivats (40,5%), l'oli (39,5%) i d'altres (on hi trobam pa, reposteria, peix, etc.) amb un 35,5% (*Figura 5*).

En quant a la pregunta de si veu diferències entre els productes locals i els productes foranis, el 76,5% de la població diu que sí veu diferències, essent les diferències més notòries la qualitat del producte local (65%) i la menor manipulació i transport que té aquest (14,5%), aquests resultats guarden molta relació amb els resultats de la pregunta anterior ja que els productes d'aquí més consumits (verdura i fruita) són aquells més susceptibles a perdre part de la seva qualitat durant el transport. Un 31% de la població afirma trobar altres diferències entre els productes d'aquí i els de fora per tant afirmen comprar-los per potenciar el producte local, perquè són productes que no es troben a altres llocs, és més fàcil l'adquisició de productes de temporada, no tenen tants productes químics, etc.

Figura 5: Productes locals més comprats per la població balear. *Font: Colombàs et al, 2001.*

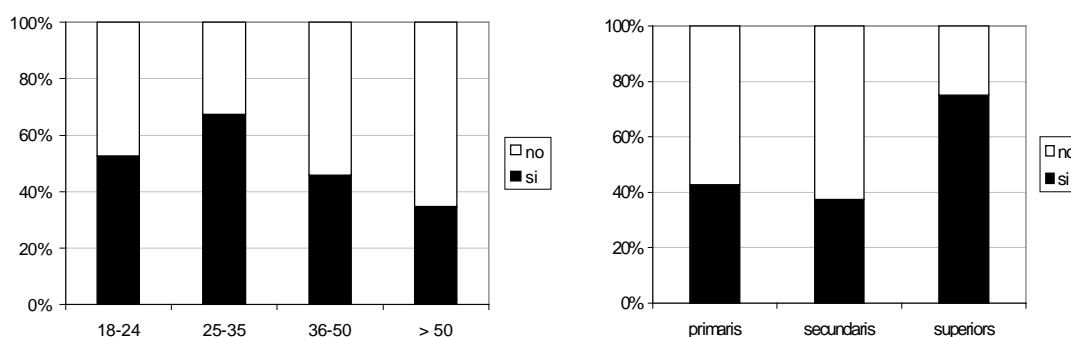

Respecte el grau de coneixement que té l'enquestat sobre els productes ecològics i la valoració que en fa, els resultats de l'enquesta revelen que un 49,5% de la població té algun coneixement del que és l'agricultura ecològica. S'ha considerat que una persona coneix l'agricultura ecològica si esmenta alguna de les següents idees:

- restriccions en l'ús de fertilitzants
- restriccions en l'ús de fitosanitaris
- productes que donen major garantia per a la salut
- no s'empren productes químics
- agricultura que pretén un equil·libri amb l'ecosistema

De la població que coneix l'agricultura ecològica, al voltant de la meitat en té un nivell de coneixement aparentment satisfactori sense errors conceptuals destacables. Si hem de ser estrictes només un 4% de la població té un coneixement precís del que és l'agricultura ecològica. Aquests resultats són similars als descrits en altres estudis a Espanya (COBO i GONZÁLEZ, 2001). El sector de la població que té més coneixement sobre aquests productes té edats compreses entre els 25 i 35 anys (67,3%), mentre que les persones majors de 50 anys tenen el coneixement més baix (34,6%) (*Figura 6*). En funció dels estudis (*Figura 6*) es veu com les persones amb estudis superiors són les que tenen més coneixement sobre els productes ecològics (75,0%).

Figura 6: Distribució del grau de coneixement de la producció agrària ecològica en funció de l'edat (esquerra) i estudis (dreta). *Font: Colombàs et al, 2001.*

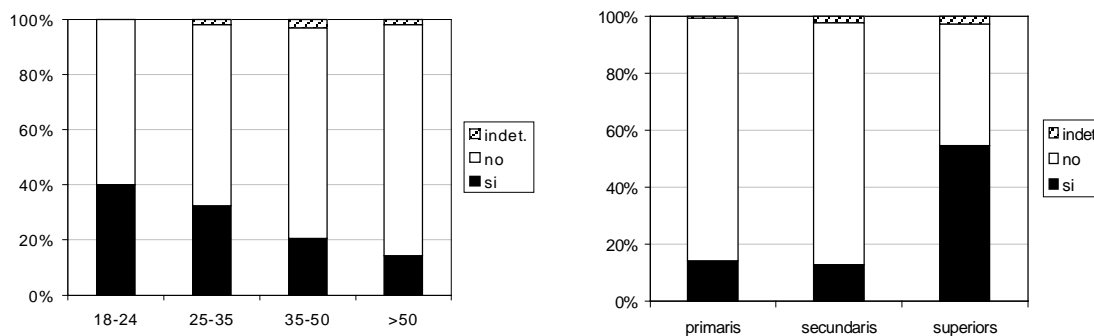

En referència als organismes modificats genèticament s'ha observat que només una quarta part de la població (24,7%) els coneix o té alguna referència sobre ells. Si s'analitza en funció de l'edat (*Figura 7*) s'observa com les generacions més joves són les que coneixen millor aquest tema. A més, les persones amb estudis superiors són les que tenen un millor coneixement del significat del terme "transgènic" (54,5%), en comparació amb el 13-14% de la resta de la població (*Figura 7*).

Quan es va demanar als coneixedors de l'agricultura ecològica si compraven productes ecològics, una tercera part (32,8%) afirmà que no ho fa. Aquest percentatge és intermig enfront el percentatge de "coneixedors no compradors" d'altres llocs (ALBARDÍAZ i col., 1996; HUTCHINS i GREENHALGH, 1995). Dues terceres parts dels coneixedors (67,2%) respongueren afirmativament, tot i que la freqüència de compra majoritària és ocasional (50%), és a dir, menys d'un cop al mes, mentre que la gent que compra sovint

(cada quinze dies o un mes) és del 15,7% i la gent que consumeix productes habitualment suposa un 1% dels coneixedors.

Figura 7: Distribució de coneixement de productes transgènics per grups d'edats (esquerra) i per nivell d'estudis (dreta). *Font: Colombàs et al, 2001.*

Els aliments ecològics que més es consumeixen són hortalisses (67,2%) i fruites (66,4%), amb un comportament similar al d'altres llocs (ALBARDÍAZ i col., 1996; RODDY i col., 1994). El tercer producte més consumit són els productes transformats (30,1%), especialment mel. Els productes menys demandats són productes d'importació (7,6%) i productes càrnics (11,5%).

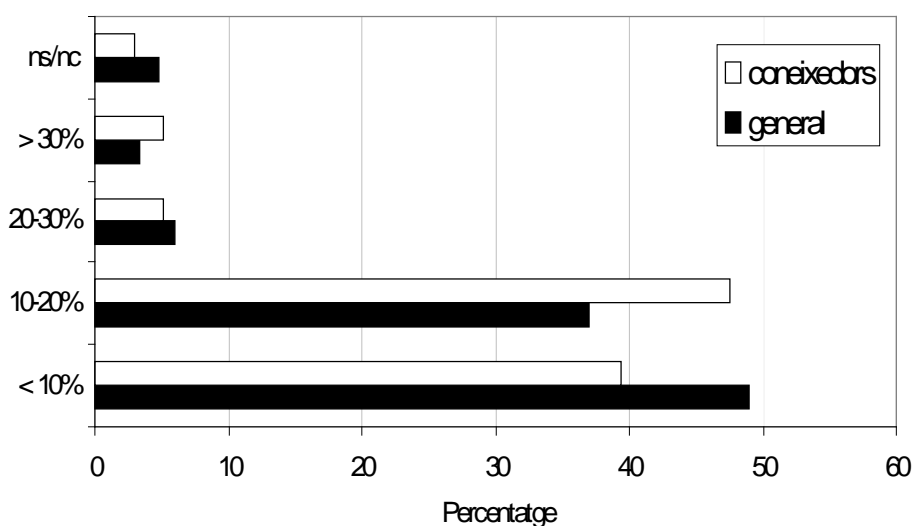
Els atributs més esmentats dels productes ecològics són carència de residus, major gust, sistema de producció respectuós amb el medi ambient, major qualitat nutritiva i major garantia per a la salut. Entre els inconvenients més destacats es troben l'elevat preu, la baixa disponibilitat de punts de venda i l'escassa varietat de productes que es poden trobar als comerços (*Taula 9*). Els resultats obtinguts són similars als d'altres estudis realitzats, tot i que a aquests majoritàriament s'anteposa el tema de la salut al del gust (RODDY i col., 1994; HUTCHINS i GREENHALGH, 1995; CENIT i COL., 1996; SÁNCHEZ i ETXANIZ, 1996; COBO i GONZÁLEZ, 2001).

Taula 9: Característiques que remarquen els consumidors sobre els productes ecològics. Resultats expressats en percentatge. *Font: Colombàs et al, 2001.*

avantatges		inconvenients	
carència de residus	78,3	preu	78,8
gust	57,1	punts de venda	72,7
respecten el medi ambient	52,5	varietat productes	23,2
qualitat nutritiva	48,5	frau	15,7
sans	12,6	aspecte extern	13,1
altres	11,6	altres	2,5

En referència al preu, s'ha demanat a les persones enquestades l'increment de preu que estan disposades a afrontar per adquirir productes ecològics. A les persones que no coneixien l'agricultura ecològica previament a aquesta pregunta se'ls ha informat sobre els beneficis d'aquesta agricultura i els seus productes. Un sector ampli de la població està disposada a pagar fins un 20% més que per un producte convencional (*Figura 8*). De la mateixa manera que es manifesta a altres estudis (HUTCHINS i GREENHALGH, 1995; COBO i GONZÁLEZ, 2001; WIER i CALVERLEY, 2002), són molt poques les persones disposades a pagar més d'un 20% de sobrepreu.

Figura 8: Sobrepreu que estan disposats a afrontar per adquirir productes ecològics els consumidors en general i els coneixedors d'aquests productes. *Font: Colombàs et al, 2001.*

Entre les conclusions més rellevants que s'extreuen en aquest treball podem indicar:

- Els supermercats són els llocs més habituals de compra de productes alimentaris (69,0% dels consumidors).
- Existeix un percentatge elevat de consum de productes frescs i el consum de productes precuinats és baix (només un 0,8% de la població els consumeix habitualment) i va disminuint amb l'edat.
- Els productes locals es valoren positivament enfront els que venen de fora per la seva major qualitat (65,0%) i per la menor manipulació en el transport (14,5%).
- Al voltant de la meitat de la població enquestada coneix la producció agrària ecològica. El grup d'edat entre 25 i 35 anys i la població amb estudis superiors són els millors coneixedors.
- El grau de coneixement dels productes transgènics o organismes genèticament modificats és molt baix, al voltant del 25% de la població.
- Els productes ecològics tenen una consideració molt positiva. Els aspectes més destacats són l'absència de residus, la qualitat nutritiva, el gust i la seva contribució medioambiental. Tot i això, el consum de productes ecològics és molt baix i les dues raons principals argumentades són l'escassa oferta i els preus elevats.
- Un sector elevat de la població diu estar disposat a pagar fins un 20% més que per un producte convencional, però en determinats productes els preus de mercat actuals són molt més elevats.
- Les exigències bàsiques perquè els productes ecològics arribin a un sector ampli de la població pareixen ser augmentar el coneixement dels productes ecològics per part dels consumidors, diversificar i incrementar l'oferta i reduir els preus.

**Estudi de diagnòstic de
l'Agricultura Ecològica a l'illa
de Mallorca**

A partir de les entrevistes realitzades a diferents agents que intervenen o poden intervenir en la cadena de producte alimentari ecològic s'ha elaborat un anàlisi DAFO on es troben les debilitats, amenaces, fortaleces i oportunitats del sector agroecològic de Mallorca, i que es passa a descriure a continuació.

DEBILITATS

Hi ha una sèrie de debilitats que són compartides amb l'agricultura convencional, com són que la manca de gent que es dedica a l'agricultura i la baixa taxa de relleu generacional.

A part de les debilitats pròpies de l'agricultura n'hi ha d'altres que són pròpies del sector. Aquestes s'esmenten a continuació:

D1- Limitació d'insums que condicionen la producció. No hi ha una oferta adequada d'alguns insums necessaris a l'agricultura i ramaderia ecològica (llavors, material vegetal, adob orgànic, pinso pel ramat, etc.), això suposa un obstacle pel desenvolupament del sector.

D2 - Els insums utilitzats a l'agricultura ecològica són més cars que els convencionals. El preu superior dels insums per agricultura ecològica, juntament amb l'augment de la mà d'obra (aplicació i incorporació de matèria orgànica, control manual o mecànic de vegetació espontània, etc.) fa que incrementin les despeses de producció.

D3 - El sector està constituït per petits productors. Els petits productors tenen una limitació de recursos i una escassa capacitat d'inversió, com que aquests constitueixen el sector agrari ecològic el sector comparteix aquestes debilitats.

D4 - Escassa producció de productes hortofrutícoles ecològics. La producció de productes hortofrutícoles ecològics és molt baixa per diversos motius: el número de productors que es dediquen a aquest tipus de cultius és baix, el nombre d'hectàrees destinades a aquest cultiu també és molt petit, els rendiments de producció són molt baixos i no poden garantir la solvència econòmica d'una explotació i el sistema de producció és poc tecnificat.

D5 - Presència testimonial de cultius protegits. L'escassa producció baix hivernacle fa que els mesos d'hivern pràcticament no es trobi hortalissa cultivada a l'illa.

D6 - Els productes frescs ecològics que es produeixen a l'illa són molt heterogenis. En moltes ocasions no s'ajusten a les normes de comercialització: la mida, la presència del producte i l'estat en el qual es troba no s'ajusten a les normes de comercialització i generen un rebuig al consumidor.

D7 - La diversitat de productes és reduïda. Quan el consumidor quan va a comprar productes ecològics no té opció de triar, normalment quan es va a comprar només pot trobar un tipus de tomàtiga, un tipus de mongeta, etc...i per tant no pot comparar ni triar com ho faria si anàs a comprar productes convencionals.

D8 - Hi ha una mancança d'organització dels cultius. És important que els productors aprenguin a gestionar l'explotació, des de mirar les despeses fins a planificar la feina.

D9 - Lenta capacitat de creixement. La capacitat de creixement del sistema de producció ecològic és més lenta i si augmenta la demanda al mercat aquesta no es pot satisfer tan ràpidament com en el cas de la convencional.

D10 - Una part de la producció ecològica, principalment cereal, no se situa a les zones més adients pel seu cultiu, això fa que les produccions d'aquest cultiu siguin més baixes del que haurien de ser.

D11 - Les races i varietats autòctones no són tan prolífiques com les races destinades a producció convencionalment, tot i que aquest fet es veu compensat per l'augment de la qualitat de la carn.

D12 - Escassa oferta de productes elaborats. Així com està organitzat el sector avui en dia l'elaboració és inviable econòmicament a causa de les normatives sanitàries que no poden ser assolides pels petits productors.

D13 - Presència de poques empreses elaboradores de productes ecològics. La transformació, a més de donar més valor al productes serveix per destinar el producte que no sigui apte per la seva comercialització en fresc, per tant és important que n'hi hagi.

D14 - Manca d'infraestructures adequades per l'elaboració i transformació de productes. Falten infraestructures en tots els sectors: indústries transformadores, instal·lacions de confecció del producte fresc (classificació, neteja, encaixat,...), instal·lacions per cribar i triar el cereal, escorxadors polivalents, sales de desfer eco,... La majoria d'indústries elaboradores són artesanals i amb pocs recursos.

D15 - Malgrat la garantia que ofereix el reglament 2092/91 la traçabilitat dels productes és baixa degut a l'escassa professionalització.

D16 - La gestió de les finques mitjançant sistemes d'informatització és nul·la.

D17 - Escassa informació dels productes utilitzables a l'agricultura ecològica. Actualment, tot i la varietat de productes i tècniques existents la informació que té el productor sobre les matèries actives i productes comercials utilitzables a agricultura ecològica és escassa i confusa .

D18 - Les pràctiques de cultiu requereixen major grau de formació i temps d'adaptació que a l'agricultura no ecològica. Les pràctiques de cultiu ecològiques en general requereixen major informació, entrenament, temps i habilitats en el maneig de la finca que no pas les pràctiques convencionals. Això suposa un obstacle a la incorporació de nous agricultors i que no tots els agricultors ecològics se'n surtin en la seva tasca.

D19 - Dificultat per trobar professionals qualificats per la formació en les diferents àrees del sector. Hi ha una clara mancança de professionals qualificats que puguin assessorar a l'agricultor ecològic en vistes d'obtenir una producció de major qualitat. En alguns casos la formació que es presta no és suficientment pedagògica i en altres és una formació massa generalitzada, és a dir, que no es mostren tècniques de maneig adequades per la zona sinó "assessorament de llibre".

D20 - Coneixement insuficient de varietats i races autòctones. Actualment no hi ha programes I+D en races i varietats autòctones per caracteritzar les varietats i donar-los una difusió important perquè els agricultors les puguin emprar.

D21 - Preus elevats dels productes ecològics. La majoria de productes ecològics són cars, això els fa difícilment consumibles d'una manera quotidiana, de fet la gent que es pot permetre consumir productes ecològics d'una manera quotidiana és gent amb un alt poder adquisitiu, per això aquests productes s'han encasellat com a productes de luxe cosa que produeix un rebuig del consumidor potencial.

D22 - L'increment de preu augmenta amb el nivell de transformació. El preu superior dels productes agroalimentaris ecològics fa que elaboradors o restaurants no siguin competitius amb empreses convencionals del seu sector, ja que han de lluitar molt amb els preus.

D23 - Especulació d'alguns comercialitzadors. Com que la gent que compra productes ecològics a dia d'avui té un elevat poder adquisitiu o una alta sensibilització, molts de comercialitzadors se n'aprofiten i incrementen considerablement els preus.

D24 - Poques iniciatives de comercialització. Actualment els productors produeixen amb les perspectives del mercat existent, no es tenen en compte les necessitats del mercat potencial, no es cerquen nous consumidors sinó que deixen que el consumidor arribi a ells.

D25 - Hi ha una manca de planificació del mercat al que pugui anar dirigit el producte. No només s'ha de produir el que es pot en cada moment, sinó que s'ha de veure què vol el client.

D26 - Baix nombre d'establiments per la venda de productes ecològics. Hi ha pocs punts de venda i els que hi ha no es coneixen o són de difícil accés al consumidor real i potencial.

D27 – Poca presència de productes ecològics en els grans comerços. Un considerable percentatge de la producció ecològica es ven a través de tendes especialitzades, presentant per tant un nínxol de mercat molt reduït. La gran distribució mostra un escàs interès en aquests productes.

D28 - Dependència del sector d'ajudes públiques. Tot i que hi ha una part dels productors que no sol·liciten ajudes (la majoria per manca d'informació), una part considerable depèn d'elles. Les ajudes són importants durant l'inici de la producció, però un cop establert el cultiu no hauria de ser així, ja que és la producció la que hauria de mantenir el cultiu.

D29 - El grau de professionalització al sector ecològic és baix. Això en certes ocasions ha pogut crear un rebuig d'aquest tipus d'agricultura pel fet de veure l'agricultura com una manera de veure la vida i no com un sistema productiu.

D30 - Confusió del terme agricultura ecològica amb altres. Igual que molts consumidors, hi ha operadors que creuen que el sistema de producció ecològic és sinònim de producció artesanal.

D31 - Deficient articulació interna del sector. Al marge de les lloables iniciatives, es tracta d'un sector poc coordinat, la qual cosa afecta la concentració d'oferta i la creació de canals de comercialització. La manca d'unió redueix el poder negociador dels productors, dificulta l'aplicació de plans estratègics de marketing i el desenvolupament de programes de formació.

D32 - Atacs a l'agricultura convencional. En moltes ocasions per defensar la producció ecològica se tendeix a atacar la convencional, cosa que crea rebuig de la primera. En realitat el pagès no se sent contaminador, tot i que emprí químics, hi ha una demanda de productes i ell produeix per proveir-la amb els mètodes que li han ensenyat o li han imposat des de les indústries subministradores d'insums, per tant el que cal és proporcionar molta informació als agricultors convencionals.

AMENACES

- Hi ha una sèrie d'amenaces que són compartides amb l'agricultura convencional, i que s'esmenten a continuació: l'accés a la terra és complicat, hi ha un increment dels costos de producció per l'efecte de l'insularitat, hi ha dificultats per trobar mà d'obra que vulgui treballar al camp; el productor té dificultats per pagar sous equivalents a altres sectors, així els treballadors no veuen retribuïts els seus esforços i migra cap a altres sectors millor remunerats; la falta de relleu generacional produeix un envelliment de població agrícola; els drets, les rentes, els lloguers, règims d'amitgers... fan que sigui difícil incrementar la superfície de cultiu, fet agreujat per la dificultat per aconseguir contractes de compromís de lloguer de terres a llarg termini que dificulta la producció agrària ecològica; les grans superfícies ha duit a la desaparició de la majoria de petits comerços i amb ells els petits productors.

A1 - Els sistemes de producció tradicionals (agricultura familiar) desapareixen i s'implanten models més industrials que veuen més arriscat passar a fer agricultura ecològica ja que els riscos que corren són més grans.

A2 - L'adquisició d'insums és complicada tant per la seva disponibilitat com pel seu preu: hi ha poca disponibilitat de fems, llavors, planters, els productes fitosanitaris aptes per agricultura ecològica són cars, l'aliment pel ramat, sobretot pinso, ha incrementat molt de preu. Això fa que els costos de producció de la majoria de productes a l'agricultura ecològica siguin més grans.

A3 - Hi ha aspectes tècnics pendents de solucionar. Hi ha cultius que són difícils de fer a causa del control de vegetació espontània o de les plagues, sobretot és important destacar la mosca de l'olivera (*Bactrocera oleacea*) i la mosca de la fruita (*Ceratitis capitata*).

A4 - El sector és especialment vulnerable a una eventual situació de crisi o frau. Situacions d'aquest tipus que, tot i els esforços no són descartables, afectarien la confiança del consumidor, que és una de les seves fortaleeses més importants.

A5 - En el sector de la ramaderia els costos de producció són molt alts. La presència d'un escorxador ecològic dotat amb les instal·lacions necessàries per la transformació de la carn, una fàbrica de pinso, una envasadora de llet, i similars, s'abaratirien els costos de producció.

A6 - Les instal·lacions destinades a la transformació de productes animals no són adients, ja que són necessaris escorxadors ben equipats que permetin tractar qualsevol espècie animal i amb sales de desfer i transformació.

A7 - Hi ha una manca de formació dels productors. Hi ha manca de cursos aplicats de producció, organització de cultius, programació de ventes, comercialització, etc., però el més important és que la formació ha de ser molt pràctica.

A8 - Hi ha manca d'assessorament tècnic. No hi ha assessorament als productors ni per la realització de cultius ni sobre aplicació de la normativa.

A9 - En la formació reglada (FP i universitat) la producció ecològica no està suficientment representada. Es considera que la presència de la producció ecològica en la formació reglada, tant en l'àmbit de la FP com de la Universitat, és molt insuficient. Existeixen titulacions no estrictament agronòmiques en les quals també seria positiva la inclusió de formació relacionada amb l'agricultura i la ramaderia ecològiques.

A10 - Reduït desenvolupament de models apropiats d'investigació, experimentació i formació. Els models existents d'investigació, experimentació, formació i assessorament, s'han desenvolupat orientats principalment a l'agricultura convencional principalment. Els models específics que s'han desenvolupat, incorporant les peculiaritats pròpies del sector de l'agricultura i la ramaderia ecològica no han rebut suficient finançament i romanen infrautilitzats.

A11 - Nombrosos agricultors associen agricultura ecològica amb agricultura rudimentària, a tornar a l'agricultura dels orígens, i tot i que pot ser la filosofia si que suposa retornar a aquesta agricultura en referència a la fertilitat de la terra, rotació i

diversitat de cultius i que no es depèn tant dels factors de producció externs, no ho és a nivell tècnic, ja que l'agricultura ecològica pot anar associada a les darreres tecnologies.

A12 - Part del creixement del sector ha estat més influït per la percepció d'ajudes que per les demandes del mercat. La presència d'ajudes ha duit com a conseqüència l'entrada en el sector d'alguns agents que tenen com a motivació més important la percepció d'ajudes i no s'han preocupat d'obtenir produccions de qualitat. L'evolució de la superfície dedicada a la producció ecològica mostra un gran creixement, que, en part respon al que s'ha descrit anteriorment. És per aquesta raó que pot ser que tot i que el sector hagi crescut, no es trobi lo suficientment consolidat i orientat cap a les demandes de mercat.

A13 - La producció integrada, com que redueix l'agressivitat de la convencional, aprofita els arguments de la sostenibilitat, tot i que els productes que s'utilitzen són convencionals.

A14 - Els sistemes convencionals tenen elevada capacitat productiva que els permet oferir els seus productes a preus molt baixos.

A15 - La presència del producte ecològic que ve de fora és molt bona, comparable a la dels productes convencionals.

A16 - Els punts de venda fan comandes molt irregulars. La irregularitat a les comandes fa que la planificació de cultius sigui difícil de manera que de vegades sobra producte i en altres en falta.

A17 - Actualment el sistema de consum es troba lligat a grans superfícies, on la presència de productes ecològics no és significativa, suficient ni continuada. Les grans superfícies es converteixen en els punts de referència dels consumidors, però la presència de productes ecològics a aquests punts de venda són molt escassos i a més són de difícil localització.

A18 – A les grans superfícies els productes ecològics es presenten com a productes exclusius de luxe , sense afavorir l'accés a tothom.

A19 – Impossibilitat dels petits productors locals per accedir a la gran distribució.

A20 - Importació de productes ecològics. Les tendes i els elaboradors encarreguen producte a fora perquè no troben tot el que necessiten o perquè consideren que el preu del producte que ve de fora és millor, això suposa una competència important amb el producte ecològic local.

A21 - Els canals de comercialització són molt difícils. No hi ha una xarxa comercial de distribució i venda de productes ecològics locals, sinó que els productors realitzen venda directa.

A22 - Manca de confiança dels distribuïdors amb la venda de productes ecològics. Els distribuïdors convencionals conclouen que el consumidor vol productes ecològics però econòmics i amb bon aspecte, per tant actualment no és factible.

A23 - Criteris de selecció dels consumidors juguen en contra de l'agricultura ecològica. Els criteris més importants dels consumidors a l'hora de triar un producte són el preu i l'aspecte. Aquests dos criteris juguen en contra dels productes ecològics ja que, segons la opinió de molts de consumidors, en aquests moments els productes ecològics, sobretot els locals, en moltes ocasions no tenen un aspecte que faci que el producte sigui desitjable.

A24 – Difícil capacitat de comprensió o acceptació del consumidor de l'elevat diferencial de preus respecte els productes convencionals. Tot i que la majoria de consumidors pregon triar els productes segons el criteri qualitat-preu, a l'hora de comprar és amb el preu amb el que es fixen.

A25 - El consumidor ha perdut l'estacionalitat del producte. Amb l'arribada de productes de totes les parts del món el consumidor ha perdut la referència de l'època en la qual es pot trobar cada un dels productes frescs.

A26 - Excessiva vinculació d'aquest tipus de productes a un determinat segment de consumidors. L'apreciació dels productes ecològics no està suficientment diversificada a la societat, sinó que es concentra en un determinat segment de consumidors.

A27 - Confusió en l'ús de vocables afins. La utilització de termes com: "artesanal", "de tota la vida", "sa", "lliure de residus", "natural", etc. creen confusió al consumidor. Seria convenient regularitzar l'ús d'aquest tipus de vocables.

A28 - Pèrdua dels coneixements tradicionals per manca de transmissió oral entre pares i fills i que està altament relacionada amb el coneixement del territori més proper. Molts dels coneixements tradicionals utilitzables en la producció ecològica poden desaparèixer si no es posa interès en el seu rescat, preservació i utilització.

A29 - La demanda de productes ecològics es troba poc desenvolupada. El mercat intern és molt reduït, en part a causa del desconeixement per part del consumidor i en part per la falta de campanyes específiques de promoció que recolzin aquest tipus de productes.

A30 - Desconeixement gran dels productes ecològics dels consumidors. En general els productes ecològics es coneixen poc, només es coneixen a determinats sectors de la població més conscienciats amb temes de medi ambient.

A31 – Desconfiança d'un sector de la població en la certificació d'agricultura ecològica. Aquesta desconfiança en el sistema de producció ecològic és una conseqüència de la desconfiança que tenen alguns consumidors en els productes certificats en general.

A32 - Discriminació d'àrees geogràfiques per part de la legislació. La legislació té una sèrie d'exigències que no contemplen en absolut les condicions del mediterrani, com per limitar l'ús de fens en qualitat i quantitat perquè a zones del nord d'Europa els són suficients.

A33 - La legislació marca una sèrie de requeriments, imprescindibles per assegurar la traçabilitat del producte, però que fan incrementar les despeses de producció: contraetiqueta de l'organisme regulador i envasat del producte si s'ha de vendre a tendes convencionals.

A34 - Legislació laxa respecte organismes transgènics. La legislació permet que els productes ecològics puguin tenir un 0,9% de contaminació accidental d'OMG.

A35 - A Balears, al contrari que a la resta de l'estat, només es permet inscriure una finca si es fa en la totalitat de la seva extensió, és a dir, que no es poden inscriure cultius determinats d'una finca i, per tant, es limita enormement la quantitat de productors convencionals que provarien aquest sistema de producció.

A36 - Manca de normativa per productors artesans. Les normatives de sanitat són difícils d'assumir pels petits productors que volen elaborar o transformar productes a les pròpies finques ja que no existeix una normativa per productors artesans, com passa a altres països.

A37 - La legislació actual dificulta excessivament l'establiment d'indústries transformadores dins les explotacions. En el cas d'activitats relacionades amb l'agricultura (transformació, porgat blat,...) aquestes s'han de realitzar sobre sòl industrial, però han de competir per l'ús del sòl amb empreses que tenen uns marges de beneficis molt alts (construcció i turisme).

A38 - La crisi econòmica actual i l'increment de preus dels productes alimentaris dificulten encara més la compra de productes ecològics, ja que fa que els preus d'aquests siguin més alts encara.

FORTALESES

F1 - El sistema de producció ecològica és beneficiós pel medi ambient, ja que incrementa la fertilitat i la qualitat del sòl, evita la contaminació, etc.

F2 - El sistema de producció ecològica és beneficiós per la salut del productor, ja que fa feina en bones condicions.

F3 - El sistema de producció ecològica és beneficiós per la salut del consumidor, ja que pren productes nets i sense tòxics. Aquest sistema de producció prohibeix l'ús de productes químics de síntesi i, per tant, els aliments no contenen residus d'aquest tipus.

F4 - L'agricultura ecològica contribueix significativament a la conservació del paisatge de l'illa.

F5 - Menor dependència econòmica de l'exterior. L'aprofitament de recursos propis fa que l'agricultor redueixi les entrades i evita la dependència de proveïdors.

F6 - No hi ha dificultats tècniques insalvables. Cada cop són més les eines disponibles per l'agricultura ecològica i, per tant, cada cop hi ha menys limitacions tècniques.

F7 - La producció agrària ecològica diversifica cultius. La diversificació de cultius fa que l'explotació no depengui econòmicament d'un sol cultiu.

F8 - Oferta variada de productes per lluitar contra plagues i malalties. Hi ha diversitat de productes permesos per lluitar contra les plagues i malalties.

F9 - Bona representació del sector per part de l'Associació de la Producció Agrària Ecològica de Mallorca. El sector té un organisme que el representa i que serveix entre d'altres coses d'interlocutor vàlid amb l'Administració per la planificació i el desenvolupament de normes i polítiques sobre Agricultura Ecològica, ara bé aquest organisme encara no té prou força al sector, ja que és molt nou i molts productors encara no el coneixen o el confonen amb el CBPAE.

F10 - Les races i varietats autòctones es troben més adaptades al medi on viuen, per això són especialment adequades per ser emprades a l'agricultura ecològica.

F11 - La producció ecològica és un segell diferenciador. Suposa obrir un front nou de competitivitat dels pagesos (nova activitat econòmica), per tant suposa més diversificació de mercat. El producte ecològic és un producte diferenciat.

F12 – Facilitat per la venda directa de productes . El productor estableix un vincle amb el consumidor, al qual ofereix major confiança veure d'on procedeix el producte que posteriorment ha de consumir.

F13 - Hi ha restaurants que empren tot el producte ecològic, cosa que suposa una demanda de producte ecològic.

F14 - El sector disposa d'un sistema de control fiable i d'acceptació general. El fet de contar amb un sistema de control fiable atorga confiança als consumidors per aquests productes.

OPORTUNITATS

O1 - Les tècniques intensives de producció ecològica permetran reduir l'estat estacionari d'aquestes produccions. La utilització de tècniques intensives com el cultiu sota abric, permetran disposar de produccions ecològiques en èpoques d'oferta reduïda i alts preus de mercat.

O2 - Potencial de desenvolupament del mercat de l'illa. Tot i que el mercat de l'illa és encara reduït, el seu previsible desenvolupament futur pot interpretar-se com una oportunitat important de negoci pels productors ecològics, que ha de ser aprofitada adaptant l'oferta a les demandes dels consumidors.

O3 - Hi ha un mercat potencial molt gran: turistes, menjadors d'hospitals, escoles i residències, gent que vol presumir d'estatus social alt, etc.

O4 - Manca de mercat finalista ecològic. A l'agricultura convencional de l'illa la producció no és rentable pel mercat finalista que suposa, però a l'agricultura ecològica encara no hi ha excedents i només entra el producte que es demana. Per tant la producció de l'illa ha d'augmentar i cobrir el mercat abans que entrin excedents.

O5 - L'administració fa campanyes de consum de producte local. El consum de producte local arrossega el consum de producte ecològic local, per tant les campanyes de promoció de producte local són positives pel sector.

O6 - Cada cop hi ha més cuiners interessants en el consum de productes ecològics i productes de temporada. L'increment de la demanda que suposaria la utilització de productes ecològics a restaurants seria una oportunitat important per l'expansió del sector.

O7 - Les organitzacions de consumidors, cooperatives i associacions poden intervenir activament en el creixement del consum ecològic a l'illa. L'experiència acumulada en la gestió de compres de productes, demanda dels consumidors, proveïdors, etc. podria ser utilitzat per agents i institucions per fomentar la comercialització de productes ecològics.

O8 - Possibilitat d'ampliar l'oferta de productes ecològics de tercera i quarta gama. Cada cop més, les famílies compren més productes elaborats, per la qual cosa l'ampliació de la gama d'aquest tipus de productes pot suposar una important oportunitat de creixement del consum.

O9 - El nivell de vida occidental fa que el consumidor es pugui preocupar per la qualitat dels productes que consumeix. La societat en la qual vivim té les necessitats bàsiques cobertes i existeix una preocupació important per la qualitat de vida, això duu a un interès creixent pels productes ecològics.

O10 - El consumidor actual de productes ecològics està molt ben definit i convençut i no compra mirant el preu.

O11 - La realitat del canvi climàtic ha conscienciat a un sector de la població més sensible amb temes ambientals.

O12 - Hi ha molta gent satisfeta amb els productes ecològics i ho manifesta. El consumidor percep que els aliments ecològics no són forçats i tenen més propietats organolèptiques, nutricionals i de salut que la resta de productes.

O13 - Hi ha un interès creixent per part del consumidor per productes saludables i sans.

O14 - Demanada social d'una major seguretat alimentària, influïda per una sèrie d'escàndols sanitaris amb diferents productes convencionals, sobretot càrnics. Els consumidors esperen que els agricultors i ramaders, les empreses alimentàries i els comerços d'alimentació observin les normes de qualitat més rigoroses. Tot això pot millorar la valoració de les produccions ecològiques.

O15 - Augment de la demanda de productes ecològics. Cada vegada hi ha més demanda de productes ecològics, frescs i elaborats.

O16 - Augment de la demanda de productes ecològics als països europeus. A l'actualitat s'està registrant un augment de la demanda de productes ecològics als països europeus,

cosa que obre noves oportunitats al sector ecològic de l'illa com a proveïdor d'aquests mercats.

O17 - Hi ha una subvenció per la producció ecològica, que es pot sol·licitar en complementació amb altres ajudes destinades a l'agricultura.

O18 - La legislació protegeix els productes alimentaris ecològics, ja que els termes que els designen ara estan protegits. Conflictes que existien en el passat, com la polèmica utilització del terme "bio" a iogurts no procedents d'agricultura ecològica, s'han tancat gràcies a l'emparament de la legislació.

Matriu DAFO

FORTALESES	
F1	El sistema de producció ecològica és beneficiós pel medi ambient
F2	El sistema de producció ecològica és beneficiós per la salut del productor
F3	El sistema de producció ecològica és beneficiós per la salut del consumidor
F4	L'agricultura ecològica contribueix significativament a la conservació del paisatge de l'illa.
F5	Menor dependència econòmica de l'exterior.
F6	No hi ha dificultats tècniques insalvables.
F7	La producció agrària ecològica diversifica cultius.
F8	Oferta variada de productes per lluitar contra plagues i malalties.
F9	Bona representació del sector per part de les associacions de productors.
F10	Les races i varietats autòctones es troben més adaptades al medi on viuen
F11	La producció ecològica és un segell diferenciador.
F12	Facilitat per la venda directa de productes .
F13	Hi ha restaurants que empren tot el producte ecològic, cosa que suposa una demanda important de producte ecològic
F14	El sector disposa d'un sistema de control fiable i d'acceptació general.

DEBILITATS	
D1	Limitació d'insums que condicionen la producció.
D2	Els insums utilitzats a l'agricultura ecològica són més cars que els convencionals
D3	El sector està constituït per petits productors.
D4	Escassa producció de productes hortofrutícoles ecològics.
D5	Presència testimonial de cultius protegits.
D6	Els productes frescs ecològics que es produeixen a l'illa són molt heterogenis.
D7	La diversitat de productes és reduïda.
D8	Hi ha una manca d'organització dels cultius.
D9	Lenta capacitat de creixement del sistema de producció ecològic.
D10	Una part de la producció ecològica, principalment cereal, no se situa a les zones més adients pel seu cultiu, reduint-se així les produccions.
D11	Les races i varietats autòctones no són tan prolífiques com les races destinades a producció convencionalment.
D12	Escassa oferta de productes elaborats.
D13	Presència de poques empreses elaboradores de productes ecològics.
D14	Manca d'infraestructures adequades per l'elaboració i transformació de productes.
D15	Malgrat la garantia que ofereix el reglament 2092/91 la traçabilitat dels productes és baixa degut a l'escassa professionalització.
D16	La gestió de les finques mitjançant sistemes d'informatització és nul·la.
D17	Escassa informació dels productes utilitzables a l'agricultura ecològica.
D18	Les pràctiques de cultiu requereixen major grau de formació i temps d'adaptació que a l'agricultura no ecològica.
D19	Dificultat per trobar professionals qualificats per la formació en les diferents àrees del sector.
D20	Coneixement insuficient de varietats i races autòctones.
D21	Preus elevats dels productes ecològics.
D22	L'increment de preu augmenta amb el nivell de transformació.
D23	Especulació d'alguns comercialitzadors.
D24	Poques iniciatives de comercialització.
D25	Hi ha una manca de planificació del mercat al que pugui anar dirigit el producte.
D26	Baix nombre d'establiments per la venda de productes ecològics.
D27	Poca presència de productes ecològics en els grans comerços.
D28	Dependència del sector d'ajudes públiques.
D29	El grau de professionalització al sector ecològic és baix.
D30	Confusió del terme agricultura ecològica amb altres.
D31	Deficient articulació interna del sector.
D32	Atacs a l'agricultura convencional.

OPORTUNITATS	
O1	Les tècniques intensives de producció ecològica permetran reduir l'estat estacionari de les produccions.
O2	Potencial de desenvolupament del mercat de l'illa.
O3	Hi ha un mercat potencial molt gran: turistes, menjadors d'hospitals, escoles i residències, etc.
O4	Manca de mercat finalista ecològic.
O5	L'administració fa campanyes de consum de producte local.
O6	Cada cop hi ha més cuiners interessants en el consum de productes ecològics i de temporada.
O7	Les organitzacions de consumidors, cooperatives i associacions poden intervenir activament en el creixement del consum ecològic a l'illa.
O8	Possibilitat d'ampliar l'oferta de productes ecològics de tercera i quarta gamma.
O9	El nivell de vida occidental fa que el consumidor es pugui preocupar per la qualitat dels productes que consumeix.
O10	El consumidor actual de productes ecològics està molt ben definit i convençut i no compra mirant el preu.
O11	La realitat del canvi climàtic ha conscienciat a un sector de població més sensible amb temes ambientals.
O12	Hi ha molta gent satisfeta amb els productes ecològics i ho manifesta.
O13	Hi ha un interès creixent per part del consumidor per productes saludables i sans.
O14	Demanda social d'una major seguretat alimentària, influïda per una sèrie d'escàndols sanitaris amb diferents productes convencionals
O15	Augment de la demanda de productes ecològics.
O16	Augment de la demanda de productes ecològics als països europeus.
O17	Hi ha una subvenció per la producció ecològica, que es pot sol·licitar en complementació amb altres ajudes destinades a l'agricultura.
O18	La legislació protegeix els productes alimentaris ecològics protegint els termes que els designen.

AMENACES	
A1	Desaparició dels sistemes de producció tradicionals (agricultura familiar)
A2	L'adquisició d'insums és complicada tant per la seva disponibilitat com pel seu preu.
A3	Hi ha aspectes tècnics pendents de solucionar.
A4	El sector és especialment vulnerable a una eventual situació de crisi o frau.
A5	En el sector de la ramaderia els costos de producció són molt alts.
A6	Les instal·lacions destinades a la transformació de productes animals no són adients.
A7	Hi ha una manca de formació dels productors.
A8	Hi ha manca d'assessorament tècnic.
A9	En la formació reglada (FP i universitat) la producció ecològica no està suficientment representada.
A10	Reduït desenvolupament de models apropiats d'investigació, experimentació i formació.
A11	Nombrosos agricultors associen agricultura ecològica amb agricultura rudimentària.
A12	Part del creixement del sector ha estat més influït per la percepció d'ajudes que pel mercat.
A13	La producció integrada aprofita els arguments de la sostenibilitat.
A14	Els sistemes convencionals tenen elevada capacitat productiva que els permet oferir els seus productes a preus molt baixos.
A15	La presència del producte ecològic que ve de fora és molt bona, comparable a la dels productes convencionals.
A16	Els punts de venda fan comandes molt irregulars.
A17	Actualment el sistema de consum es troba lligat a grans superfícies, on la presència de productes ecològics no és significativa, suficient ni continuada.
A18	A les grans superfícies els productes ecològics es presenten com a productes de luxe.
A19	Impossibilitat dels petits productors locals per accedir a la gran distribució.
A20	Importació de productes ecològics.
A21	Manca d'una xarxa comercial de distribució i venda de productes ecològics locals
A22	Manca de confiança dels distribuïdors amb la venda de productes ecològics.
A23	Criteris de selecció dels consumidors juguen en contra de l'agricultura ecològica local.
A24	Difícil capacitat de comprensió o acceptació del consumidor de l'elevat diferencial de preus respecte els productes convencionals.
A25	El consumidor ha perdut l'estacionalitat del producte.
A26	Excessiva vinculació d'aquest tipus de productes a un determinat segment de consumidors.
A27	Confusió en l'ús de vocables afins.
A28	Pèrdua dels coneixements tradicionals
A29	La demanda de productes ecològics es troba poc desenvolupada.
A30	Desconeixement gran dels productes ecològics dels consumidors.
A31	Desconfiança del consumidor en el sistema de certificació.
A32	Discriminació d'àrees geogràfiques per part de la legislació.
A33	Els requeriments imprescindibles per assegurar la traçabilitat del producte fan incrementar les despeses de producció.
A34	Legislació laxa respecte organismes transgènics.
A35	Legislació autonòmica només permet inscriure una finca si es fa en la totalitat de la seva extensió.
A36	Manca de normativa per productors artesans.
A37	La legislació actual dificulta excessivament l'establiment d'indústries transformadores dins les explotacions.
A38	La ralentització econòmica actual i l'increment de preus dels productes alimentaris dificulten encara més la compra de productes ecològics.

Línies directrius per al futur
Pla d'Impuls del Sector
Agroalimentari Ecològic
de l'illa de Mallorca

1. Foment de la producció

- Recolzament de la producció ecològica des de totes les administracions: desenvolupament d'agricultura i ramaderia ecològiques a les finques públiques, parcs naturals i jardins, prohibició de l'ús de productes químics pel control de la vegetació arvense a voreres de carreteres i camins rurals i declarar la comunitat autònoma lliure de transgènics.
- Ordenar i millorar la disponibilitat de medis de producció específics per l'agricultura i la ramaderia ecològiques: plantes de viver, llavors, productes utilitzats per control de plagues i malalties vegetals, aliments per ramaderia ecològica, fems.
- Estructurar el sector: foment de la creació de serveis comuns a les agroindústries del sector de la producció ecològica, foment de l'associacionisme per la compra d'insums o maquinària compartida, incentivar la col·laboració.
- Adaptació de les produccions a les demandes del mercat: treballar en la qualitat del producte fresc, assegurar una gamma de productes àmplia i diversificada i una continuïtat en el servei de la mateixa, increment de la producció d'hortalissa i fruita.
- Modernització tecnològica dels sistemes de producció.
- Professionalitzar el sector.
- Reduir les despeses burocràtiques (inscripcions i renovacions) i proporcionar beneficis fiscals sobre la producció agrària ecològica pels beneficis que suposen pel medi ambient.
- Actualitzar la regulació del control de les produccions ecològiques a Balears.
- Creació d'una guia que contengui informació sobre el patrimoni natural i els seus usos agraris potencials dels diferents municipis de les illes, que permetrà conservar aquests coneixements i la seva utilització per explotacions agrícoles o altres finalitats com turisme rural o educació.

2. Foment de l'elaboració i la transformació

- Foment de la creació d'indústries que es dediquin a l'elaboració i transformació de productes ecològics: adaptació i modernització o adequació d'instal·lacions existents i implantació de sistemes de qualitat industrial a empreses agroalimentàries ecològiques.
- Donar suport a les inversions dirigides a l'elaboració de productes de qualitat: nous productes i nous processos i tecnologies, especialització en segments de mercat per reduir la rivalitat entre competidors.
- Promoure el desenvolupament de normatives sobre elaboració i transformació artesanal de productes ecològics.

3. Promoure la divulgació de l'agricultura ecològica i foment del consum

- Divulgació d'informació de la producció agrària ecològica a consumidors potencials: productes ecològics, punts de venda, informació de productes ecològics a les escoles, realització de tallers infantils itinerants pels diferents municipis de l'illa.

- Potenciar el contacte del consumidor amb els productes ecològics: potenciar la presència de productes ecològics a les fires més conegudes de l'illa, potenciar la presència de parades amb productes ecològics a mercats convencionals fixos, establiment d'una fira de referència d'agricultura ecològica a les Illes Balears convidant operadors nacionals i internacionals, creació d'un mercat fix o un setmanal exclusius de productes ecològics a Palma.

- Ajust del preu dels productes ecològics: presència de llotges de cadascun dels sectors que regulin els preus.

4. Foment de la comercialització

- Foment de la venda directa: foment dels serveis a domicili de productes ecològics, creació i manteniment de xarxes de dinamització de consum responsable, creació d'associacions i organitzacions de consumidors de productes ecològics, creació d'una pàgina web de promoció d'empreses o productes locals on es presenti un llistat de punts de venda i es mostrin ofertes de les empreses.
- Potenciar una bona xarxa comercial de productes ecològics locals: concentració de l'oferta en productes ecològics mitjançant el foment de l'associacionisme per la comercialització en comú.
- Potenciar la presència de productes ecològics a llocs habituals de compra dels consumidors: increment dels punts de venda, recolzar i facilitar les relacions entre distribuïdors minoristes i productors o elaboradors de productes ecològics, promoure la venda de productes ecològics a grans superfícies.
- Presència de productes ecològics a centres públics: incentivar el consum de productes locals a hospitals, residències i escoles.
- Incentivar el sector de la restauració i l'hoteleria a fer servir productes locals.
- Foment del comerç telemàtic. Ajuda en la creació de pàgines web per a la comercialització de productes ecològics i en la xarxa de distribució que va lligada a aquest tipus de comerç.

5. Facilitar l'ús de noves tecnologies de la informació i la comunicació

- Implementar sistemes informàtics per la gestió de finques: incorporació de noves tecnologies als sistemes de gestió de les finques que facilitin el control i el funcionament de les explotacions.
- Implantació de sistemes de traçabilitat o equivalents per la producció ecològica mitjançant tecnologies informàtiques
- Aplicació de sistemes de gestió de qualitat mediambiental i riscos laborals
- Implantació de sistemes de comerç electrònic, estimulant l'accés a mercats majoristes de matèries primeres i la venda de productes elaborats als consumidors.

6. Potenciar la formació en el sector de l'agricultura ecològica

- Contractació de tècnics que actuïn a través de l'associació de productors de l'illa.
- Creació d'una pàgina web de l'Associació de la Producció Agrària Ecològica de Mallorca a través de la qual es pot proporcionar assessorament.
- Divulgar informació als productors convencionals.
- Creació de cursos específics per la reconversió al sector de l'agricultura ecològica.
- Creació de programes formatius específics d'actualització de coneixements.
- Recolzar publicacions periòdiques especialitzades en agricultura ecològica.
- Promoure l'accés a revistes i altres fonts d'informació.
- Establiment de recorreguts curriculars i professionals adequats a les necessitats de la producció ecològica.
- Establiment de cursos superiors de formació de tècnics en producció ecològica

7. Potenciar la I+D+I específica en el sector de l'agricultura ecològica

- Recopilació i publicació de les investigacions que es realitzen sobre producció ecològica
- Establiment d'una xarxa de finques de demostració per la formació i la transferència de tecnologia en agricultura ecològica.
- Creació d'una àrea d'investigació d'agricultura ecològica.
- Promoure l'agricultura ecològica en la investigació.
- Potenciar la investigació a l'àrea de varietats locals.
- Creació d'una guia que contingui informació sobre el patrimoni natural i els seus usos agraris potencials dels diferents municipis que permeti la preservació d'aquests coneixements i la seva utilització per explotacions agràries o altres.

Conclusions

La producció agroalimentària ecològica és més beneficiosa considerant una àmplia gamma d'aspectes ambientals com són la biodiversitat i el paisatge, el sòl, l'aigua, el clima i l'aire, així com també el consum energètic.

L'agricultura ecològica integra la biodiversitat silvestre, la biodiversitat agrícola i la conservació del sòl, i duu l'agricultura extensiva més enllà eliminant l'ús de fertilitzants químics, fitosanitaris químics de síntesi i organismes genèticament modificats (OGMs). Tot això, no només suposa una millora per la salut humana sinó també per la fauna i flora associades a la explotació i a l'entorn d'aquesta.

Els consumidors tenen una consideració molt positiva dels productes ecològics. Els aspectes més destacats són l'absència de residus, la qualitat nutritiva, el gust i la seva contribució medioambiental. Tot i això, el consum de productes ecològics és molt baix i les dues raons principals argumentades són l'escassa oferta i els preus elevats.

Actualment la disponibilitat de productes ecològics a l'illa és molt baixa, els únics productes que es troben amb major disponibilitat són els fruits secs i la carn de xot. La resta de productes tenen una disponibilitat baixa o molt baixa (poden proveir a menys de l'1% de la població) i, així, productes tan essencials com l'hortalissa o la fruita, la llet i els derivats lactis, l'oli d'oliva, la carn de pollastre i altres més demandats com els productes elaborats, que són importants en la dieta d'avui en dia, es troben amb molt poca disponibilitat.

Les causes per les quals les diferents finques en producció ecològica admeten no poder produir més del que ho fan són, principalment, la manca de recursos (entre ells la manca de mà d'obra és el més important), i la carència de demanda, que en el cas de productes elaborats passa a ser la causa principal de l'estancament de la producció. Tot i això hi ha alguns casos en els quals els problemes de plagues són importants a l'hora de limitar la producció, el més important és l'oliva.

Tenint en compte aquestes dues visions contraposades, la dels consumidors i la dels productors, pareix que la producció agrària ecològica de l'illa ha entrat en una mena de cercle viciós que fa que, en principi i amb les circumstàncies actuals, aparentment no hi hagi cap manera de que incrementi la producció.

Les exigències bàsiques perquè els productes ecològics arribin a un sector ampli de la població pareixen ser augmentar el coneixement dels productes ecològics per part dels consumidors, diversificar i incrementar l'oferta i reduir els preus.

Hi ha moltes mesures que es poden prendre per aconseguir aquests tres objectius però és important el recolzament institucional per incentivar l'increment de la producció i la incorporació de noves finques.

Bibliografia

Albardíaz, M.A., S. Álvarez, J. Briz, N. Muñoz (1996). *Análisis del consumo de alimentos ecológicos*. Actas del II Congreso de la Sociedad Española de Agricultura Ecológica. *Agricultura ecológica y desarrollo rural*, 273-284.

Cenit, M., A. Alonso, F. Guzmán (1996). *Estudio de mercado para productos ecológicos: estudio del segmento de demanda de los centros permanentes de consumo en la provincia de Málaga*. Actas del II Congreso de la Sociedad Española de Agricultura Ecológica. *Agricultura ecológica y desarrollo rural*, 285-300.

Cobo, F.B., L. González (2001). *La agricultura ecológica ante la gran distribución. Distribución y Consumo*. Noviembre-diciembre, 66-80.

Colombàs, M.; Vera, J.; Cortès, A.; Vadell, J. *Conocimiento, valoración y consumo de productos ecológicos en las Islas Baleares* (2002). Actas del V Congreso de la Sociedad Española de Agricultura Ecológica y I Congreso Iberoamericano de Agroecología. Gijón, España. pp. 1381-1388

Consejería de Agricultura y pesca. Junta de Andalucía. *Plan Andaluz de la Agricultura Ecológica 2002-2006*. Disponible a:

http://www.juntadeandalucia.es/agriculturaypesca/portal/www/portal/PDF_Directos/pla_nagrieco.pdf

Consejería de Agricultura y pesca. Junta de Andalucía. *II Plan Andaluz de Agricultura Ecológica 2007-2013*. Disponible a:

http://www.juntadeandalucia.es/agriculturaypesca/portal/www/portal/PDF_Directos/libro_plan_ae.pdf

Consell Balear de la Producció Agrària Ecològica. *Dades estadístiques de Producció Agrària Ecològica – Illes Balears 2007*. Disponible a:

http://www.cbpaee.org/gen_cat.htm

Generalitat de Catalunya. Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca. *Llibre blanc de la producció agroalimentària ecològica a Catalunya*. 2006. Primera edició.

González, L., F.B. Cobo (2000). *La agricultura ecológica en España. Las estrategias de marketing, claves para el éxito. Distribución y Consumo*. Abril-mayo (17 pp.).

Hutchins, R.K., L.A. Greenhalgh (1995). *Organic confusion: sustaining competitive advantage. Nutrition & Food Science*, No 6, 11-14.

Institut Balear d'estadística (IBI). *Les Illes Balears en Xifres 2007*. Disponible a:
http://www.caib.es/ibae/xifres/2007/les_balears_catala_angl.htm

Ministerio de Medio Ambiente y Medio Rural y Marino. *Hechos y cifras sobre alimentación*. (2005). Disponible a:
<http://www.mapa.es/es/alimentacion/pags/hechoscifras/cifras.htm>

Pulido, A. (1987). *Estadística y técnicas de investigación social*. Ediciones Pirámide. Madrid.

Roddy, G., C. Cowan, G. Hutchinson (1994). *Organic food: a description of the irish market. British Food Journal*, 96(4):3-10.

Sánchez, M., M. Etxaniz (1996). *Estudio de las preferencias en el consumo de productos de agricultura ecológica*. Actas del II Congreso de la Sociedad Española de Agricultura Ecológica. *Agricultura ecológica y desarrollo rural*, 261-272.

Varela G, Moreiras O, Carbajal A, Campo M. *Estudio Nacional de Nutrición y alimentación 1991. Encuesta de Presupuestos Familiares 1990/91*. Tomo I. INE. Madrid, 1995.

Wier, M., C. Calverley (2002). *Market potential for organic foods in Europe. British Food Journal*, 104(1):45-62.